

Prikaz Andreja Plenkovića i Davora Bernardića u Juranjem listu i Večernjem listu u 2017. godini

Mlinarić, Paulina

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:944652>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-07**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

Sveučilište Sjever

Završni rad br. 121/NOV/2018

Prikaz Andreja Plenkovića i Davora Bernardića u Jutarnjem listu i Večernjem listu u 2017. godini

Paulina Mlinarić, 1147/336

Koprivnica, rujan 2018. godine

Sveučilište Sjever

Odjel za novinarstvo

Završni rad br. 121/NOV/2018

Prikaz Andreja Plenkovića i Davora Bernardića u Jutarnjem listu i Večernjem listu u 2017. godini

Studentica

Paulina Mlinarić, 1147/336

Mentor

Doc. dr. sc. Željko Krušelj

Koprivnica, rujan 2018. godine

Predgovor

Ovu sam temu odabrala zato što me zanima unutarnja politika pa je pokušavam što redovitije pratiti. Politika je nešto što bi trebalo zanimati svakog građanima jer smo mi ti koji biramo zakonodavnu i izvršnu vlast, ali smo i oni na koje izravno utječu njihove odluke. U svemu je tomu bitan politički diskurs, čija je specifičnost upravo konkretna politička svrha, a to je kako građane pridobiti za određena gledišta i uvjeriti ih u njihovu ispravnost sa ciljem stjecanja političke moći. Također, on služi uređenju važnih odnosa u društvu. Međutim, takav se diskurs priklanja retoričkim specifičnostima i očituje se u sklonosti manipuliranja jezikom. Jedna je od specifičnosti političkog diskursa stilski dualizam, odnosno istodobni utjecaj administrativnoga i novinarskoga stila. Sve to vidljivo je u analizi vrednovanja Andreja Plenkovića i Davora Bernardića u Jutarnjem listu i Večernjem listu tijekom 2017. godine.

Zahvaljujem mentoru doc. dr. sc. Željku Krušelju koji je pratio cijeli proces nastajanja diplomskog rada i svojim savjetima i entuzijazmom usmjeravao me kako da prevladam izazove koji su se javljali pri izradi diplomskog rada. Također zahvaljujem svojim roditeljima koji su mi omogućili obrazovanje, bili uz mene i bodrili me na putu do ovog cilja. Ponajviše zahvaljujem svom starijem bratu Matiji koji mi je najveći uzor u životu, uz to i osoba koja je u meni razvila ljubav prema novinarstvu.

Sažetak

U ovom radu analizira se politički diskurs dvojice političara, Andreja Plenkovića, predsjednika HDZ-a, koji je na dužnosti predsjednika Vlade Republike Hrvatske, i Davora Bernardića, predsjednika SDP-a, koji je po toj poziciji i predvodnik hrvatske oporbe. Unutar toga analizira se i njihova argumentacijska vještina u javnoj komunikaciji te stav o nizu aktualnih političkih i društvenih tema, kao i njihov odnos prema medijima. Predložak za ovaj rad su tekstovi koji su u o njima objavljeni na portalima Jutarnjeg lista i Večernjeg lista u 2017. godini. Cilj je istraživanja bio utvrditi način na koji komuniciraju s javnošću te kakav dojam ostavljaju na potencijalno biračko tijelo. Ovdje je riječ je o dvojici posve različitih političkih aktera s različitim pozicijama na političkoj sceni, ali i s jednom zajedničkom ulogom, a to je vođenje svojih stranaka, već desetljećima najvećih i najutjecajnijih u Hrvatskoj.

Prva je hipoteza, temeljena na dugogodišnjoj svjetonazorskoj orijentaciji spomenutih dnevnih listova bila kako će Andrej Plenković biti bolje prikazan u tekstovima na portalu Večernjeg lista nego u Jutarnjem listu te da će Davor Bernardić biti bolje prikazan u tekstovima Jutarnjeg lista nego u Večernjem listu. Analizom je utvrđeno kako je Andrej Plenković doista pozitivnije prikazan u Večernjem listu. Iznenaduje, međutim, podatak da je i Davor Bernardić bolje prikazan u Večernjem listu. Druga je hipoteza kako je većina objavljenih tekstova o njima informativnog sadržaja, odnosno da spadaju o objektivne novinarske žanrove (vijesti, izvještaji), što znači da je osjetno manje komentiranih tekstova, a to je i potvrđeno. Zahvaljujući tomu, medijskoj je publici ostavljena mogućnost da o dvojici političara i sami donose kvalitativne sudove. Treća je hipoteza bila kako će se obojica najviše spominjati u kontekstu tadašnjih lokalnih izbora. Ova hipoteza istraživanjem nije potvrđena, jer se o Plenkoviću najviše govorilo u kontekstu „afere Agrokor”, dok je o Bernardić bio u središtu interesa u već tada vrlo aktualnoj „krizi u oporbi”. Četvrta je hipoteza glasila kako će oba lista, kako bi i vizualno pojačavala dojam svojih tekstova, ponavljati neke specifične fotoportrete tih političkih ličnosti. Utvrđeno je, međutim, kako Jutarnji list doista ponavlja neke svoje fotografije, dok Večernji list to u pravilu ne čini. Posljednja je hipoteza bila kako će Andrej Plenković, iako bi zbog činjenica da se nalazi na čelu izvršne vlasti trebao biti izloženiji kritičkim opaskama, općenito biti bolje prikazan u medijima negoli predsjednik oporbenog SDP-a, koji od samog dolaska na svoju poziciju ima vrlo ozbiljnih problema u komuniciranju s javnošću.

Metodom analize diskursa utvrđeno je kako je Plenković doista mnogo uvjerljiviji od Bernardića, čiji je komunikacijski diskurs vidno slabiji te se ne može uspoređivati s načinom na koji komunicira predsjednik HDZ-a i aktualni premijer.

Ključne riječi: Hrvatska demokratska zajednica (HDZ), Andrej Plenković, Socijaldemokratska partija Hrvatske (SDP), Davor Bernardić, diskurs, vlast, oporba, argumentacija, mediji, imidž, komunikacija

Sadržaj

1. Uvod	1
1.1. Struktura rada	5
2. Metodologija	6
2.1. Opseg istraživanja	6
2.2. Analiza sadržaja	6
2.3. Cilj istraživanja	7
2.4. Hipoteze	7
2.5. Biografija Andreja Plenkovića	8
2.6. Biografija Davora Bernardića	9
3. Interpretacija rezultata	11
3.1. Analiza sadržaja autora koji pišu o Andreju Plenkoviću i Davoru Bernardiću u Jutarnjem listu	171
3.2. Analiza sadržaja autora koji pišu o Andreju Plenkoviću i Davoru Bernardiću u Večernjem listu	174
3.3. Dominacija objektivnih žanrova	177
3.4. Teme u kojima se spominje Andrej Plenković u Jutarnjem listu i Večernjem listu ...	188
3.5. Teme u kojima se spominjanje Davor Bernardić u Jutarnjem listu i Večernjem listu	222
3.6. Analiza fotografija Andreja Plenkovića	26
3.7. Analiza fotografija Davora Bernardića	311
4. Analiza političkog diskursa	377
4.1. Politički diskurs Andreja Plenkovića	377
4.2. Politički diskurs Davora Bernardića	41
4.3. Usporedna analiza političkog diskursa Andreja Plenkovića i Davora Bernardića	444
5. Zaključak	496
6. Literatura	499
7. Popis faksimila	53
8. Popis tablica	54

1. Uvod

Formiranje političkih stranaka koje su imale značajniju ulogu u političkom životu Hrvatske od otvaranja demokratskog procesa 1989. i sloma Jugoslavije 1991. pa do obrane zemlje u Domovinskom ratu obilježeno je u prvom redu njihovim odnosima prema Jugoslaviji i komunizmu te stvaranju neovisne Hrvatske. Rastuće napetosti uslijed raspada Jugoslavije i kolapsa komunističkog sustava s izvjesnim ratnim raspletom bitno su reducirale stranačka opredjeljenja. Presudna je bila uvjerljivost pojedinih stranaka u naglašavanju potrebe obrane Hrvatske od velikosrpskih pretenzija, kao i odmak od komunističke ideologije, vezano i iz naglašavanja temeljnih demokratskih vrijednosti.

U trenutku formiranja prvih stranaka podjela na političku ljevicu i desnicu nije bila u prvome planu, već se razina demokracije mjerila upravo stavom prema politički kompromitiranoj jugoslavenskoj federaciji i potrebi formiranja nove osamostaljene hrvatske države, tako da su temeljna pitanja bila nacionalnog, djelomično i vjerskog karaktera. Političke su okolnosti bile takve da je u Hrvatskoj desni politički spektar zbog beogradskog komunističkog vodstva koje je preuzelo velikosrpsku ideologiju bio u prednosti, mahom djelujući s pozicija hrvatskog nacionalizma. Ljevica je bila u podređenom položaju jer je uporno, najčešće i u potpunosti neargumentirano, optuživana da je i nadalje projugoslavenska i idejno bliska okupatorskom režimu. Do stvarne podjele na ljevicu i desnicu, točnije lijevi i desni centar kakav je karakterističan za demokratske sustave, dolazi tek otvaranjem socijalnih i razvojnih pitanja, kaotičnom privatizacijom gospodarstva i oblikovanjem novih društvenih slojeva. Popraćeno je to i jačanjem političkog klijentelizma, korupcije, nepotizma i drugih političkih deformacija, što je posljedično vezano i uz niz aktualnih afera i problema. (Vujić 2014: 222).

Najznačajniju ulogu u tom burnom razdoblju raspada stare i stvaranja nove države imao je tromi i unutar sebe samog ideološki i interesno podijeljen Savez komunista Hrvatske, koji je nosio i nepodnošljivo breme obnašanja vlasti u jednostranačkom nedemokratskom sustavu, koji se po politološkim teorijama smatra i totalitarnim. Problemi su zasigurno proizlazili i iz činjenice da je u razdoblju prvih višestranačkih izbora u Savezu Komunista Hrvatske bio i znatan dio hrvatskih Srba, koji su se iz niza razloga odupirali reformskim procesima. Stranka se postupno osipala, ali i mijenjala organizacijske oblike i nazive. Od 1990. bio je to SKH-SDP (Stranka demokratskih promjena) pa do današnjeg određenja kao Socijaldemokratske

partije (SDP). Ta je stranka u svojim preobrazbama djelovala s obje strane povijesne i političke linije, istodobno i to kao sljedbenica stare Partije i kao promotor novoga političkog pluralizma te pozitivnog određenja prema stvaranju samostalne Hrvatske.

O toj se dvojnosti jasno odredio njezin prvi predsjednik Ivica Račan, koji je uoči otvaranja demokratskih procesa bio i predsjednik Centralnog komiteta SKH. SDP je 1994., nakon ujedinjenja s novom socijaldemokracijom (SDSH), strankom nastalom izvan partijskih struktura, profilirajući se u predvodnika suvremene hrvatske socijaldemokracije (Vujić 2014: 224). Račan je u visokoj politici u obje države bio više od tri desetljeća, pritom je bio i na različitim dužnostima, pa se prema tom statusu može mjeriti jedino s hrvatskim partijskim dužnosnikom Vladimirom Bakarićem. Iako je Račan postupno mijenjao svoja uvjerenja, sukladno političkim prilikama, njegov reformizam i vjerovanje u demokratske procese nisu bili upitni. (Duka 2005: 7)

Nakon Račanove smrti trebalo je izabrati novog predsjednika SDP-a. Pojavila su se četiri kandidata, od kojih su troje bili stranački veterani. Svoju je kandidaturu obznanio i Zoran Milanović, koji je imao potporu Foruma mladih, ali i onih koji su smatrali da novo prvo lice stranke mora u doslovnom smislu biti osvježenje na političkoj sceni, što je dobivalo i izvanstranačku medijsku potporu. Bila je to uvelike nova stranka s neospornim i naizgled snažnim liderom. No, i socijaldemokratski sadržaj stranačke politike počeo se shvaćati ponešto drukčije. Kako se više puta izrazio predsjednik stranke Milanović, ne poričući sam naziv stranke i njezinu socijaldemokratsku europsku korelaciju, SDP je postajao „moderna europska stranka lijeve orijentacije”, čime je na posredni način naglasio i njeno snažnije koketiranje s liberalizmom. (Vujić 2014: 315)

SDP je, nakon uvjerljive pobjede 2011. nad uzdrmanim HDZ-om, na parlamentarnim izborima 2015. izgubio vlast. Milanović je ne uspijeva vratiti na prijevremenim izborima 2016. godine. Zato se odlučio povući s mjesta predsjednika SDP-a te je u studenome 2016. godine za predsjednika stranke izabran Davor Bernardić. Njegova biografija govori da je od 2005. do 2009. bio predsjednik Foruma mladih SDP-ovaca, a od 2008. i zastupnik u Hrvatskom saboru. Bio je i predsjednik gradske organizacije SDP-a u Zagrebu te potpredsjednik Gradske skupštine. U drugom krugu stranačkih izbora, održanom 26. studenoga 2016., pobijedio je protukandidata Ranka Ostojića, koji je simbolizirao ono „staro” lice stranke i tako postao predsjednik SDP-a.

Kao najjača stranka od samog se oblikovanja višestranačja pokazala Hrvatska demokratska zajednica (HDZ), čiji je osnivač bio Franjo Tuđman, politički disident iz komunističkog razdoblja. Naglašenom nacionalnom retorikom povezivanja „hrvatskih zemalja” i „iseljene Hrvatske”, zasnovanom na „hrvatskoj nacionalnoj pomirbi”, HDZ je, uz idealiste i istinske zagovornike neovisne Hrvatske, okupio najheterogeniji raspon članstva i simpatizera. Bilo je tu i žestokih antikomunista i protustaških nostalgičara, ali i vrlo brojnih istaknutih članova bivše Partije, uključujući i kompromitirane pojedince iz raznih komunističkih represivnih i sigurnosnih službi. HDZ je pod autoritativnim vodstvom Franje Tuđmana funkcionirao i kao snažan nacionalni pokret, često i na populističkim zasadama, te je u tim predratnim i kasnijim ratnim prilikama dobivao uvjerljivo najveću potporu građana. HDZ je sve do naših dana ostao pojedinačno najjača stranka u Hrvatskoj, ali i stranka koja pobuđuje i najoštrija protivljenja. (Vujić 2014: 225)

U HDZ-u je u proteklih desetak godina bilo iznimno burno. Počelo je 2009. s iznenađujućom ostavkom premijera Ive Sanadera, zatim njegovim bijegom u inozemstvo, uhićenjem te izručenjem hrvatskom pravosuđu. Time su se potvrdile optužbe oporbe na račun HDZ-a kao stranke do vrha upletene u korupciju. Ocjene su se temeljile na činjenici da je Sanader dosta bio vrlo značajna figura na političkoj sceni, pa i u širim europskim razmjerima, koji je imao i neosporive zasluge za ulazak Hrvatske u Europsku uniju. Navedimo da je Sanader bio osnivač HDZ-a u Austriji, gdje je tada živio, a nakon povratka u zemlju obnašao je dužnost ministra znanosti, zamjenika ministra vanjskih poslova, predstojnika Ureda predsjednika Republike Hrvatske, saborskog zastupnika, potpredsjednika saborskog Odbora za vanjsku politiku te glavnog tajnika Vijeća obrane i nacionalne sigurnosti (VONS). Godinama je bio i potpredsjednik Međunarodne demokratske unije (IDU) te potpredsjednik svjetskog Udruženja demokršćanskih stranaka (CDI). Sanader je u razdoblju 2000. - 2009. bio predsjednik stranke, upravljajući njome čvrstom rukom. To ga je i dovelo u poziciju da u razdoblju 2003. - 2009. bude i predsjednik Vlade Republike Hrvatske. (Sanader 2017: 121)

Jadranka Kosor, Sanaderova nasljednica na mjestu premijera, iako je u formi čestog naglašavanja kontinuiteta HDZ-ove vlasti preuzela odgovornost za dvojbene poteze svoga prethodnika, više nije mogla osigurati dostatan stranački ugled u javnosti, čemu su pridonijele i neke nepopularne Vladine mjere u suočavanju s naglim izbijanjem gospodarske krize. U tom su smislu parlamentarni izbori u prosincu 2011. bili već unaprijed presuđeni. SDP je,

zahvaljujući i stvaranju Kukuriku koalicije, postao i vodeća stranka u Hrvatskoj. (Vujić 2014: 336)

Inače, Jadranka Kosor je bila aktivna u politici od izbora 1995. pa do kraja 2015. godine. Bila je zastupnica u Hrvatskom saboru, potpredsjednica Sabora, potpredsjednica Vlade i ministrica branitelja, obitelji i međugeneracijske solidarnosti, a od 6. srpnja 2009. do kraja 2011. i predsjednica Vlade, što joj je osiguralo i mjesto predsjednice HDZ-a. Za njezina su premijerskog mandata deblokirani i završeni pregovori za EU. Jadranka Kosor potpisala je i Pristupni ugovor za ulazak Hrvatske u Europsku uniju 9. prosinca 2011. (Kosor 2017: 9)

Jadranku Kosor je na čelu stranke u razdoblju odlaska u oporbu, naslijedio Tomislav Karamarko. On je HDZ na parlamentarnim izborima 2015. kao vodeću članicu koalicije desnoga centra doveo na vlast, no ostao je zapamćen jedino po koketiranju s krajnjom desnicom, a još više po tome što je srušio vlastitu Vladu.

Andrej Plenković preuzeo je stranku u trenutku kada je njezin rejting prema rezultatima CRObarometra za lipanj 2016. godine bio na niskom postotku od 21,5 posto, što je bilo niže nego 2011. godine kada je stranka otišla u oporbu nakon izgubljenih izbora. Rejting HDZ-a bio je toliko nizak zbog afera povezanih s bivšim predsjednikom stranke Karamarkom. S druge strane, u istom razdoblju, kad je padala potpora HDZ-u, koji u trenutku provođenja istraživanja nije imao ni predsjednika, SDP je među biračima uživao je potporu 30,9 posto ispitanika. (Vučković 2016: 14)

Plenković je sve to uspio promijeniti u samo nekoliko mjeseci. HDZ iz izvanrednih izbora 2016. pomalo neočekivano izašao kao pobjednik, tako da je Milanovićev SDP u godinu dana doživio dva izborna poraza. Zbog toga je došlo do ozbiljnih sukoba unutar SDP-a, posljedica čega je i dolazak Davora Bernardića na čelo te stranke.

1.1. Struktura rada

U ovom radu proučit ćemo politički diskurs Andreja Plenkovića i Davora Bernardića na portalima Jutarnjeg lista i Večernjeg lista u 2017. godini. Cilj je rada analizirati medijsku poziciju te dvojice političara, predsjednika Vlade i predsjednika najvažnije oporbene stranke, kako bi se utvrdile njihove specifičnosti. Istraživanje će se bazirati na sadržaju i načinu izvještavanja te prezentaciji tekstova o Plenkoviću i Bernardiću na ta dva vrlo utjecajna portala u razdoblju od 1. siječnja pa do 31. prosinca 2017., koristeći i arhive Jutarnjeg lista i Večernjeg lista. Portali tih dvaju listova odabrani su jer sadrže osjetno veći broj objavljenih tekstova nego što ih se nalazi u matičnim tiskovinama. Time se potvrđuje i spoznaja da su posljednjih godina portali preuzeli temeljnu informativnu ulogu, a dnevni se listovi usmjeravaju na analize i pozadine događaja. Naime, u tiskanim izdanjima na zadanu temu može se pronaći tek 15-ak posto onoga što je objavljeno na njihovim portalima.

U istraživanju se kao temeljna metoda koristi analiza, odnosno istraživački postupak kojom se na objektivan i sustavan način kvantitativno i kvalitativno proučava sadržaj nekoga teksta, dok će zaključak biti sintetski strukturiran. Konkretnije rečeno, koristit će se kvantitativna analiza sadržaja, a fokus će biti na učestalosti pojavljivanja iste teme, analizi autora sadržaja tekstova te analizu fotografija. U samom radu, analizirat će se argumentacijsku snagu, sadržaj autora tekstova i fotografije koje se pojavljuju s određenim tekstom. Uz, to analizirat će se i Plenkovićev i Bernardićev način komuniciranja s medijima, a bit će i uspoređen. Usporedit će vizualno, pomoću tablica, broj objava tema i njihovih autora. Također će tablicom analizirati koje su u tekstovima najzastupljenije aktualne teme. Pritom će analizirati broj članaka u CRO Demoskopu i utvrditi na koji su način pisani u slučajevima kada je popularnost analiziranih političara bila visoka, a kako kada je njihova popularnost bila niska. Analizirat će se na nekoliko primjera iz članaka njihov način argumentiranja. Nakon toga uslijediti će analiza novinarskih žanrova u diskursimate dvojice predsjednika stranke. Naposljetku, uslijedit će usporedba njihovih političkih diskursa te zaključak moga istraživanja.

2. Metodologija

2.1. Opseg istraživanja

Kako je već navedeno, ovo istraživanje baziralo se na člancima objavljenima na portalima Jutarnjeg lista i Večernjeg lista i načinu izvještavanja o Andreju Plenkoviću i Davoru Bernardiću tijekom 2017. godine. Analizirani su tekstovi u bazi Hrvatskog arhiva weba u kojem su sustavno pregledani portali jutarnji.hr¹ i večernji.hr.² Potrebno je napomenuti da se tekstovi, ako su objavljeni i u tiskovinama, uglavnom identični s portalima, ili ih, ako ne dobiju prostor u tiskanom izdanju, pišu isti autori. U analiziranom su objavljena 952 teksta, od kojih su 572 u Večernjem listu, a 380 u Jutarnjem listu. Pomoću njih sam uspjela dobiti sliku o medijskoj interpretaciji unutarnje politike i u onom najširem smislu. Analizirala sam i argumentacijsku snagu, sadržaj autora tekstova te fotografije koje se pojavljuju uz pojedine tekstove. Uza sve navedeno, analizirala sam i odnos dvojice političara prema javnosti i medijima.

2.2. Analiza sadržaja

Naglasak je stavljen na kvantitativnu analizu sadržaja, fokusirajući se na učestalost pojavljivanja iste teme, stavove autora tekstova te na objavljivane fotografije, mahom fotoportrete. Kvantitativna analiza sadržaja je sustavni i objektivizirani postupak koji udovoljava znanstvenim kriterijima, osobito ako je kombinirana i s kvalitativnom analizom. Cilj je utvrditi ne samo postojanje ili nepostojanje određene sadržajne osobine, već te osobine i kvantitativno izraziti određivanjem njihove zastupljenosti u cijelom analiziranom sadržaju. Sama metoda kvantitativne analize sadržaja razvila se i počela primjenjivati u međuratnom razdoblju prošloga stoljeća i danas ima široku primjenu u proučavanju različitih, najčešće pisanih materijala. Za razvoj te metode najzaslužniji su autori Lasswell, Lazarfeld i Berelson koji su je prvi put upotrijebili u proučavanju karakteristika i poruka ratne propagande u tijeku

¹ Dostupno na: <http://haw.nsk.hr/publikacija/1187/jutarnji-hr> (Posjećeno 15. 7. 2018.)

² Dostupno na: <http://haw.nsk.hr/publikacija/6/ve-ernji-hr> (Posjećeno 15. 7. 2018.)

Prvoga svjetskog rata proučavanjem različitih pisanih materijala koji su služili u ratno-propagandne svrhe. (Lamza Posavec 2006: 153)

2.3. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja je, prije svega, prikupljanje kvantitativnih podataka na temelju kojih će se donijeti zaključci o tome kako su medijski portali izvještavali o Andreju Plenkoviću i Davoru Bernardiću u zadanom razdoblju, čime će se potvrditi ili opovrgnuti postavljene hipoteze.

2.4. Hipoteze

Prva hipoteza je pretpostavka da je Andrej Plenković pozitivnije prikazan u Večernjem listu, konceptualno zasnovanom na konzervativnim vrijednostima, nego na portalu Jutarnjeg lista, koji svoj vrijednosni sustav deklarira kao lijevo-liberalni. Sukladno tomu, Davor Bernardić bi trebao biti pozitivnije prikazan u Jutarnjem listu negoli u Večernjem listu. Druga pretpostavka je kako je većina članaka informativnog sadržaja. Treća pretpostavka je kako će se obojica po logici prioriteta u političkom djelovanju najviše spominjati na temu lokalnih izbora, održanih upravo 2017. godine. Četvrta hipoteza preispituje koriste li oba lista iste fotografije, čime se na posredan način unaprijed upućuje i svojevrsna vizualna poruka, ili za svaki tekst koriste nove fotografije, snimljene prilikom njihovih javnih istupa ili obilaska terena.

Peta je pretpostavka da Plenković, iako je kao nositelj izvršne vlasti više izložen javnom preispitivanju svojih odluka i rezultatima djelovanja Vlade, u spomenutim medijima ostavlja dojam da je prihvatljiviji i vještiji kako govornik negoli Bernardić, iako potonji po svom oporbenom statusu može govoriti sve što bi se moglo svidjeti biračkom tijelu. Ta hipoteza zapravo govori i o njihovu boljem ili lošijem korištenju raznih komunikacijskih vještina u svrhu ostavljanja u javnosti prihvatljivije slike koja propituje njihove komunikacijske vještine i sliku koju to o njima stvara u javnosti. Pokazat će se da su rezultati pojedinih hipoteza pomalo iznenađujući, uzmemo li u obzir što bi bilo logično očekivati u stabilnijim demokratskim sustavima.

2.5. Biografija Andreja Plenkovića

Andrej Plenković poznat je najširoj javnosti kao pravnik, diplomat, političar i predsjednik Vlade Republike Hrvatske. Rođen je u Zagrebu 8. travnja 1970. godine. Oženjen je i otac dvoje djece. Njegova formalna politička karijera nije duga jer je u nju krenuo u lipnju 2011. godine, u vrijeme kada je postao član HDZ-a, da bi nakon samo pet godina postao i predsjednik te stranke.

Objašnjenje tako naglog Plenkovićeve političkog uspona, uz osobne je kvalitete i u nekim povoljnim okolnostima koje se iščitavaju iz njegove biografije. Važan je podatak da dolazi iz obitelji intelektualaca u kojoj je jedan od roditelja i dugogodišnji sveučilišni profesor upravo iz domene komunikologije i medijskih strategija. Osnovnu je školu pohađao na zagrebačkom Jordanovcu, a srednju je školu upisao, a potom i završio u Obrazovnom centru za jezike. Aktivno se služi četirima jezicima: engleskim, francuskim, talijanskim i njemačkim. U Zagrebu je 1993. diplomirao na Pravnom fakultetu s temom “Institucije zajednice i proces donošenja odluka” na katedri kod Nine Vajić, profesorice i bivše sutkinje Europskog suda za ljudska prava. Plenković je tijekom studija 1991. volontirao u Promatračkoj misiji Europske zajednice. Tada je sudjelovao u radu Europske udruge studenata prava pa je te iste 1991. postao predsjednikom Europske udruge studenata Zagreb, a godinu dana kasnije i predsjednik ELSA-e za Hrvatsku te 1993. predsjednik Međunarodnog odbora sa sjedištem u Bruxellesu. Sudjelovao je i na nekoliko međunarodnih konferencija u Europi i SAD-u te na stručnim skupovima u Hrvatskoj. Godine 1999. položio je savjetnički ispit u Ministarstvu vanjskih poslova. Nakon toga je 2002. godine magistrirao međunarodno pravo s radom “Subjektivitet EU i razvoj zajedničke vanjske i sigurnosne politike”. Iste je godine položio i pravosudni ispit. Dakle, karijeru je niz godina gradio u Ministarstvu vanjskih poslova, da bi zatim bio izabran i za jednog od hrvatskih članova Europskog parlamenta.³

Plenkovićeve pripreme za političku karijeru mogu se uočiti već tijekom 1990-ih godina, kad je u Ministarstvu vanjskih poslova bio stručni suradnik na Odjelu za europske integracije. Njegov je posao bio baviti se odnosima Hrvatske s Europskom unijom te Vijećem Europe. Godine 1995. postao je voditelj Ureda zamjenika ministra Ivana Šimonovića. Tijekom 1997. pa do 2001. radio je i kao nacionalni koordinator za Srednjoeuropsku inicijativu te je bio član

³ Dostupno na: <https://www.biografija.com/andrej-plenkovic/> (Posjećeno 15. 8. 2018.)

pregovaračkog tima za Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju Europskoj uniji. Od važnijih dužnosti treba spomenuti da je bio zamjenik šefa hrvatske misije u Bruxellesu od 2002. do 2005., gdje je bio zadužen za pripremu podnošenja zahtjeva Hrvatske za članstvo u Uniji. Od 2005. do 2010. radio je kao zamjenik veleposlanika u Francuskoj. Godine 2010. počinje raditi kao državni tajnik za europske integracije u Vladi, gdje je upravljao radom Ministarstva na gospodarskim i političkim odnosima s članicama Unije te je imao i važnu ulogu u kampanji za referendum o pristupanju toj zajednici.

Gledano iz političkog ugla, Plenković je bio član delegacije HDZ-a u Klubu zastupnika Europske pučke stranke u Europskom parlamentu, a istodobno je član i Središnjeg odbora HDZ-a te Gradskog odbora za grad Zagreb. U razdoblju od 2011. do 2013. bio je zastupnik u Hrvatskom saboru. Tijekom tog mandata predvodio je hrvatsko izaslanstvo na sastancima u Bruxellesu i Zagrebu. Na temelju odluke Sabora od travnja 2012. do srpnja 2013. bio je jedan od 12 hrvatskih zastupnika koji su kao promatrači otišli u Europski parlament. Od 1. srpnja 2013. zastupnik je u Europskom parlamentu. Nakon što je HDZ pobijedio na izborima u rujnu 2016., Plenković je 19. listopada 2016. izabran za 12. predsjednika Vlade Republike Hrvatske.

2.6. Biografija Davora Bernardića

Davor Bernardić rođen je 5. siječnja 1980. u Zagrebu. Po struci je inženjer fizike. Njegov je životni i politički put bitno različit od Plenkovićeve, što proizlazi i iz puno nepovoljnijih obiteljskih okolnosti. Bernardić često naglašava kako ima „ličko-slavonske i kordunaško-karlovačke korijene”, a i da je po majci iz partizanske obitelji. Mladost mu je bila opterećena rastavom roditelja i drugim obiteljskim i socijalnim problemima. Već je sa 14 godina počeo raditi kako bi pomagao obitelji. Nakon srednje škole upisao je fiziku na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu. Po završetku studija bio je znanstveni novak na PMF-u, dvije godine radio je kao asistent, ali je zbog politike zamrznuo taj status. No, i dalje se školovao, i to na Ekonomskom fakultetu, gdje je prijavio i doktorsku disertaciju na temu

ekonomike obrazovanja. Uz engleskim kojim se aktivno služi, površno se služi i francuskim jezikom.⁴

Političku je karijeru započeo sredinom 2005. kao predsjednik Foruma mladih SDP-ovaca. Godine 2008. postao je saborski zastupnik, a nastavio je djelovati i u zagrebačkoj organizaciji te svoje stranke. Slijedila je dužnost predsjednika zagrebačke organizacije SDP-a, kao i potpredsjednika zagrebačke Skupštine. Ključna je, ipak, bila 2012. godina, kada je Predsjedništvo SDP-a, predvođeno Zoranom Milanovićem, umjesto Bernardića u utrci za gradonačelnika Zagreba podržalo Rajka Ostojića. Indikativno je bilo da su obojica poštivali tu pomalo iznenađujuću odluku, tim više što je riječ bila se o bliskim suradnicima. Bernardić ih je uspio poraziti, a to je u promijenjenim političkim okolnostima dovelo u pitanje ne samo Milanovićev autoritet, već i kredibilitet ministara u njegovoj Vladi.

Nakon što na parlamentarnim izborima 2015. godine SDP izgubio vlast, a na prijevremenim izborima godinu dana kasnije nije se uspio vratiti za državno kormilo, Milanović se povukao s mjesta predsjednika stranke. U studenome 2016. na njegovu mjesto, ponajviše zahvaljujući potpori zagrebačkog SDP-a, dolazi Bernardić. Od samog je početka imao ozbiljnih problema sa svojih dotadašnjim unutarstranačkim suparnicima, koji mu, kao i dio javnosti, nisu omogućavali da dokaže sposobnost vođenja stranke.

⁴ Dostupno na: <https://www.vecernji.hr/vijesti/davor-bernardic-imao-je-siromasno-djetinjstvo-pa-je-vec-s-14-godina-radio-po-baustelama-1121506>(Posjećeno 15. 8. 2018.)

3. Interpretacija rezultata

3.1. Popis sadržaja autora koji pišu o Plenkoviću i Bernardiću u Jutarnjem listu

JUTARNJI LIST			
PREDMET ANALIZE SADRŽAJA	ANDREJ PLENKOVIĆ	DAVOR BERNARDIĆ	UKUPNO TEKSTOVA
AUTORI	BROJ TEKSTOVA	BROJ TEKSTOVA	
Redakcijski tekstovi	69 (24-25-20)	24 (4-7-13)	93
HINA	62 (20-15-27)	21 (13-2-6)	83
Rozita Vuković	19 (0-1-3)	-	19
Goran Penić	20 (7-10-3)	3 (0-2-1)	23
Ivanka Toma	17 (5-8-4)	37 (2-21-14)	54
Jurica Körbler	11 (3-5-3)	1 (1-0-0)	12
Robert Bajruši	4 (0-1-3)	11 (2-7-2)	15
Nino Đula	12 (0-10-2)	11 (2-7-2)	23
Tomislav Mamić	7	2	9
Marko Biočina	5	-	5
Adriano Milovan	5	-	5
Fenki Laušić	4	-	4
Dora Koretić	4	-	4

Jelena Lovrić	3	2	5
Vanja Nezirović	2	2	4
Damjan Raknić	2	1	3
Željka Godeč	2	-	2
Sandra Pudja	2	-	2
Mirela Lilek	2	-	2
Ante Talijaš	1	1	2
Ostali autori	9	2	11
UKUPNO	262	118	380

Tablica 3.1. Popis autora koji su pisali o Andreju Plenkoviću i Davoru Bernardiću u Jutarnjem listu: u zagradi onima koji su o njima objavili više od deset tekstova prva brojka označava pozitivno, druga negativno a treća neutralno intonirani tekst

Analiza 380 tekstova objavljenih tijekom 2017. godine na portalu Jutarnjeg lista o Plenkoviću i Bernardiću ukazuje na to da značajan broj članaka, bročano i dominantan, nisu potpisali autori, već su prezentirani kao redakcijski, i to njih 93. To sugerira zaključak da je tu uglavnom riječ o vijestima i izvještajima, dakle objektivnim novinarskim žanrovima, gdje se ne iznose vrijednosni stavovi prema Plenkoviću i Bernardiću. Konkretno, redakcija Jutarnjeg lista napisala je o Plenkoviću 24 pozitivno intonirana teksta, 25 je bilo negativnih i 20 neutralnih. Kad je u pitanju Bernardić, redakcija Jutarnjeg lista objavila je 13 neutralnih tekstova, sedam negativnih i tek dva pozitivna.

Nakon redakcijskih tekstova, najviše objavljenih tekstova preuzeto je od novinske agencije HINA-e, i to 83 od ukupnog broja svih analiziranih tekstova. Smisao HINA-e kao medijskog servisa upravo je objektivnost u izvještavanju, tako da u najvećoj mjeri objavljuje neutralne tekstove. Posebno se to možemo zapaziti kod Plenkovića, gdje je 27 neutralnih tekstova, 20 pozitivnih i 15 negativnih. Sve su to diktirale same teme, gdje je ponekad i samo spominjanje imena dovoljno da se osoba nađe u negativnom kontekstu. Nije, dakle, bila riječ o eventualnom navijačkom stavu agencijskih izvjestitelja. Isto se može primijetiti i u tekstovima koji se tiču Bernardića, o kojemu je objavljeno 13 tekstova koji ga ocrtavaju pozitivno, dva negativno, a samo je šest neutralnih.

Ova tablica 3.1. pokazuje kako se u Jutarnjem listu piše dva i pol puta više o Plenkoviću nego o Bernardiću. Iako bi se moglo očekivati da će Jutarnji list zbog lijevo-liberalne orijentacije više i pozitivnije pisati o Bernardiću, istraživanje pokazuje suprotno. O njemu je u tom listu najviše pisala novinarka Ivanka Toma, u čijim tekstovima je u središtu interesa bilo stanje unutar SDP-a, a to je u velikom dijelu tekstova stavljeno u negativni kontekst. Tako je intoniran čak 21 tekst, dva su pozitivna, a 14 neutralnih. Robert Bajruši pisao je gotovo tri puta više o Bernardiću nego o Plenkoviću, no i on se ponajviše bavio njegovom mogućom smjenom s mjesta predsjednika stranke. Već se i iz toga može pretpostaviti negativna intonacija tih tekstova, kakvih je sedam te po dva pozitivna i neutralna. Usporedbe radi, Bajruši istodobno objavljuje o Plenkoviću tri neutralna teksta, jedan negativan, a pozitivnog nema nijednog. Nino Đula jedini je novinar iz ove tablice koji je podjednako pisao i o Plenkoviću i o Bernardiću. Đula je o obojici pisao većinom negativne tekstove. U slučaju Plenkovića objavljuje deset negativnih tekstova, osam neutralnih i nijedan pozitivan. Vezano uz Bernardića, objavljuje sedam negativnih, i po dva pozitivna i neutralna.

Rozita Vuković je isključivo pisala o Plenkoviću, ukupno 19 puta, većinom u kontekstu izbora. Njezini su tekstovi pisani s negativnom percepcijom aktualnog premijera u deset navrata, dok su objavljena tek dva neutralna. Vrlo je produktivan bio i Goran Penić, koji je od svoja 23 teksta čak 20 napisao o Plenkoviću, a samo tri o njegovom političkom suparniku. Penić je tu bio uglavnom usmjeren na reforme, zakone, uredbe i kadroviranje koje je u domeni Vlade, dok su tekstovi koji se tiču Bernardića napisani su u kontekstu njegova „padanja” u stranci. Penić je napisao deset negativnih tekstova, sedam pozitivnih i tri neutralna. U Bernardićevu je slučaju napisao dva pozitivna i jedan neutralan. Jurica Körbler je napisao 11 tekstova o Plenkoviću, od čega pet pozitivno intoniranih, dok su po tri pozitivno i neutralno intonirana. Objavio je tek jedan tekst o Bernardiću, koji je intoniran pozitivno. Körbler se, inače, najviše bavio temom nepokoravanja stranačkoj stezi dr. Davora Ive Stiera, Plenkovićeva unutarstranačkog oponenta, te općenitim stanjem u HDZ-u. Ovdje je bitno spomenuti i Tomislava Mamića koji je napisao ukupno devet tekstova te se također bavi odnosima unutar HDZ-a.

Novinari Marinko Biočina i Adriano Milovan napisali su pet tekstova isključivo o temama koje se tiču Plenkovića, Frenki Laušić i Dora Koretić po četiri teksta, a Željka Godeč, Sandra Pudja i Mirela Lilek po dva, baveći se isključivo temama koje se tiču premijera. Od onih koji se ne spominju u tablici, po jedan tekst o Plenkoviću od poznatijih novinara i urednika

napisali su Goran Ogurlić, Željko Petrušić, Snježana Pavić, Mark Cigoj, Zdravko Reić, Lucija Vranković, Krešimir Žabec, Robert Mihaljević i Marina Karlović Sabolić. O Bernardiću su od poznatijih novinara pisali i Ivan Klarin i Denis Kuljiš.

Analiza 380 tekstova u Jutarnjem listu pokazuje kako su autori napisali 262 teksta više o Plenkoviću, u kojima su većinom pokazivali negativno raspoloženje, i to u 107 navrata. Naime, samo je 75 pozitivno napisanih tekstova, dok je njih 80 neutralnih. Istodobno je o Bernardiću napisano samo 118 tekstova, od kojih je vrlo mali broj onih koji su pozitivno intonirani. Konkretnije, broj takvih tekstova o Bernardiću u Jutarnjem listu iznosi 43, dok je broj negativnih tekstova 66, a neutralnih 9.

3.2. Popis sadržaja autora koji su pisali o Andreju Plenkoviću i Davoru Bernardiću u Večernjem listu

VEČERNJI LIST			
PREDMET ANALIZE SADRŽAJA	ANDREJ PLENKOVIĆ	DAVOR BERNARDIĆ	UKUPNO TEKSTOVA
AUTORI	BROJ TEKSTOVA	BROJ TEKSTOVA	
Redakcijski tekstovi	120 (71-33-16)	32 (11-16-5)	152
HINA	75 (27-29-19)	41 (27-5-9)	116
Iva Puljić Šego	48 (18-18-12)	-	48
Petra Maretić Žonja	9 (5-2-2)	37 (3-24-10)	46
Tea Romić	30 (8-16-6)	18 (15-3-0)	48
Iva Boban Valečić	26 (8-9-7)	2 (0-2-0)	28
Bojan Arežina	16 (12-1-3)	4 (4-0-0)	20

Ivica Kristović	13 (7-2-4)	2 (0-2-0)	15
Tomislav Krasnec	10 (6-2-2)	-	10
Slavica Vuković	7	-	7
Lana Kovačević	7	1	8
Davor Ivanković	6	-	6
Ljubica Gatarić	5	1	6
Eduard Petranović	4	1	5
Vedran Balen	4	-	4
Marinko Jursić	4	1	5
Lidija Kiseljak	3	1	4
Danijel Prerad	3	-	3
Silvije Tomašević	3	-	3
Romana Kovačićek	2	-	2
Karolina Lubina	2	-	2
Božena Matijević	2	-	2
Hrvoje Delač	2	-	2
Dražen Brajdić	2	-	2
Sandra Veljković	2	1	3
Darko Pavičić	2	-	2
Marina Šunjerga	2	-	2
Mirko Galić	-	2	2
Linda Draškić	1	2	3
Branimir Bradarić	1	2	3
OSTALI AUTORI	11	2	13
UKUPNO	422	150	572

Tablica 3.2. Popis autora koji su pisali o Andreju Plenkoviću i Davoru Bernardiću u Večernjem listu: u zagradi onima koji su o njima objavili više od deset tekstova prva brojka označava pozitivno, druga negativno a treća neutralno intonirani tekst

Analizirajući 572 teksta objavljena tijekom 2017. godine na portalu Večernjeg lista o Plenkoviću i Bernardiću, otkriveno je da se u najvećem broju tekstova, kao i u Jutarnjem listu, ne navode autori već da se tretiraju kao redakcijski. Riječ je o 152 od ukupno 572 teksta,

dakle više od četvrtine. Od toga su o Plenkoviću objavljena 72 pozitivna, 33 negativna i 16 neutralnih tekstova. Što se Bernardića tiče, objavljeno je 16 negativnih 11 pozitivnih i pet neutralnih. Slijede tekstovi novinske agencije HINA-e, od koje je preuzeto ukupno 116 naslova. HINA, opet po temama kojima se bavi a ne po novinarskom pristupu, objavljuje o Plenkoviću 29 tekstova u negativnom kontekstu, 27 u pozitivnom i 19 neutralnih. U slučaju Davora Bernardića objavljuje 25 u pozitivnom kontekstu, pet u negativnom i devet neutralnih tekstova.

Bitno je spomenuti novinarku Ivu Puljić Šego koja je tijekom 2017. godine napisala 48 tekstova, od čega 18 pozitivnih, 18 negativnih i 12 neutralnih, i to isključivo o temama koje se tiču Plenkovića. Zanimljivo je da je isto toliko tekstova objavila i novinarka Tea Romić, no od tog broja 18 govori o Bernardiću. Romić je napisala 16 negativnih, osam pozitivnih i šest neutralnih tekstova koja se tiču Plenkovića, dok je o Bernardiću objavila 15 pozitivnih tekstova i tek tri negativna. Vrlo je produktivna bila i Petra Maretić Žonja koja je, pak, najviše pisala o Bernardiću, čak 37 tekstova tijekom cijele godine, dok je o Plenkoviću napisala tek devet tekstova. Maretić Žonja objavljuje o Plenkoviću pet pozitivnih tekstova, a po dva pozitivna i neutralna. Međutim, o Bernardiću objavljuje 24 negativna, deset neutralnih i tek tri pozitivna.

Iva Boban Valečić pretežito se bavila temom Agrokor, samim tim i Plenkovićem. Tijekom godine napisala je ukupno 20 tekstova, među kojima dva o Bernardiću i to oba negativna. O Plenkoviću je objavila 18 tekstova, devet negativnih, osam pozitivnih i sedam neutralnih. Bojan Arežina najviše se bavi temom izbora, ali puno više govori o premijeru. Arežina o njemu objavljuje 12 pozitivnih tekstova, tri neutralna i tek jedan negativan, dok o Bernardiću ima četiri pozitivna teksta. Isto je tako činio i Ivica Kristović, koji je napisao četiri puta više tekstova o Plenkoviću negoli o Bernardiću. Kristović objavljuje sedam pozitivnih, četiri neutralna i dva negativna teksta koja se tiču Plenkovića, dok o Bernardiću piše tek dva negativna teksta. Tomislav Krasnec piše isključivo o temama koje se tiču Andreja Plenkovića, a napisao je 10 tekstova, od kojih je šest pozitivnih, četiri neutralna i tek dva negativna. U njegovim člancima nailazi se na teme oko arbitraže sa Slovenijom te o odnosima Plenkovića sa predsjednicom Kolindom Grabar Kitarović. Slavica Vuković također piše isključivo o Plenkoviću, a napisala je sedam članaka i bavi se aktualnim temama poput braniteljskih prava te lokalnih izbora.

Novinari koji nisu navedeni u tablici s napisanim jednim tekstom u Večernjem listu u kojima se spominje Andrej Plenković su Ivica Beti, Irena Kustura, Slaven Letica, Snježana Biček, Mislav Šimatović, Renata Rašović, Suzana Lepad Štefančić, Ivan Hristić, Borislav Šarić, Zoran Krešić i Marina Šerić. Novinari koji su pisali o Davoru Bernardiću su Dijana Jursić i Mate Mijić.

Ono što možemo primijetiti pri analiziranju podataka navedenih u Tablici 3.2. jest činjenica da u Večernjem listu dominiraju pozitivni prikazi Plenkovića i Bernardića. Iznenaduje, dakle, što je Bernardić lider stranke lijevoga centra pozitivnije prikazan u Večernjem listu nego u Jutarnjem listu. Točnije rečeno, Večernji list sadrži čak 150 članaka o Bernardiću, među kojima prevladavaju oni u kojima je predsjednik SDP-a prikazan u pozitivnom kontekstu, njih 71, dok je 61 negativno intoniran, a 18 je neutralnih. Večernji list sadrži i veći broj tekstova o Andreju Plenkoviću. Tijekom 2017. godine u Večernjem listu objavljena su čak 422 tekstova koji govore o premijeru, znači i gotovo trostruko više u usporedbi s predsjednikom SDP-a. Od toga je 238 pozitivno intoniranih, 114 negativno, dok je preostalih 70 vrijednosno neutralno. Može se zaključiti da je u analiziranom razdoblju Večernji list objavio gotovo dvostruko više tekstova o premijeru Plenkoviću od Jutarnjeg lista. Isti je portal o Bernardiću objavio 32 teksta više nego Jutarnji list, 150:118.

3.3. Dominacija objektivnih žanrova

Najveći broj tekstova oba lista je informativan, njih 599, od ukupno 952 teksta vezana uz predsjednika dvaju najjačih hrvatskih stranaka. U najvećem broju slučajeva riječ je o objektivnim novinarskim žanrovima: vijestima, izvještajima i prikazima, a može se govoriti i o nemalom broju hibridnih žanrova, gdje se informacije nadograđuju komentarima. Iako je takva hibridnost karakteristika tabloidnog novinarstva, očito je da od nje ne bježe ni novinari dvaju najvažnijih političkih dnevnika. Tekstovi u kojima se otvoreno i žanrovski jasno iznose kritički sudovi, dakle gdje se komentira Plenkovićevo i Bernardićevo djelovanje, bili su osjetno rjeđi. Brojčano je više informativnih tekstova, 391 od njih ukupno 572, imao Večernji list, budući da je i najviše objavljivao o Plenkoviću i Bernardiću. Jutarnji list je, međutim, zanimljiv i po tome što je imao 338 informativnih tekstova u samo 380 naslova, što iznosi visokih 89 posto, dok su ostatak činili komentari, kolumne, članci i intervjui. U Večernjem je

listu bio i najveći broj hibridnih tekstova. Za razliku od toga, u Jutarnjem listu gotovo da i nije bilo žanrovski neodređenih tekstova.

3.4. Teme u kojima se spominje Andrej Plenković u Jutarnjem listu i Večernjem listu

ANDREJ PLENKOVIĆ			
VAŽNIJE TEME	JUTARNJI LIST	VEČERNJI LIST	UKUPNO
	BROJ TEKSTOVA	BROJ TEKSTOVA	
AFERA PLAGIJAT-BARIŠIĆ	-	11	11
ARBITRAŽA SA SLOVENIJOM	17	20	37
LOKALNI IZBORI	9	16	25
IZVANREDNI IZBORI	7	8	15
PARLAMENTARNI IZBORI	12	7	19
KRIZA VLASTI	8	-	8
AFERA AGROKOR	42	59	101
SPOMEN-PLOČA U JASENOVCU	9	11	20
MINISTRICA DIVJAK	3	6	9
AFERA SAUCHA	4	4	8
SLUČAJ MARIĆ	1	13	14
SLUČAJ TOMAŠEVIĆ	3	4	7
SLUČAJ KRSTIČEVIĆ	4	3	7
SLUČAJ STIER	6	7	13
SLUČAJ PRALJAK	2	2	4
HDZ-BORBA ZA VRH STRANKE	2	3	5
PELJEŠKI MOST	-	3	3
INA	-	5	5
UKUPNO	140	190	330

Tablica 3.4. Teme u kojima se spominje Andrej Plenković u Jutarnjem listu i Večernjem listu

Analizirajući tablicu 3.4. sa 330 tekstova, može se primijetiti kako Večernji list objavljuje 50 tekstova o aktualnim temama više negoli Jutarnji list. Ono što je iznenađujuće, prema tablici 3.4., jest činjenica da je Plenković većinom negativno prikazan u Večernjem listu, slično kao i u Jutarnjem listu. Prema podacima iz tablice, najzastupljenija tema tijekom 2017. godine je bila „afera Agrokor” o kojoj je napisan čak 101 tekst.

Na početku veljače 2017. godine agencija Promocija plus objavila je rezultate istraživanja CRO Demoskop⁵, prema kojima vrh ljestvice popularnosti u tom mjesecu drži HDZ. Sa siječanjskih 32,5 rejting im je porastao na 34 posto. U to vrijeme nisu se spominjao niz kontroverznih tema. No, već u ožujku⁶ Plenković bilježi pad od dva posto tijekom pokretanja „slučaja Saucha“, vezanih uz manipulacije oko isplata dnevnica u Uredu premijera, kao i „afere plagijat”, u kojoj je premijer Plenković podupire Pavu Barišića. Početkom travnja, prema CRO Demoskopu⁷, HDZ bilježi najveći pad od početka mandata, zacijelo i zbog spoznaje da se 71,6 posto građana izjasnilo kako je „slučaj Agrokor“ najvažnija tema u posljednjih mjesec dana. Međutim, u travnju je situacija postajala sve kompleksnija, jer su se, uz tu aferu, spominjala i spomen-ploča u Jasenovcu, a slijedile su i uobičajene intrige oko lokalnih izbora te sukobi oko arbitraže sa Slovenijom. Slučaj ministra Zdravka Marića popraćen je s 13 tekstova u Večernjem listu, i to najviše tijekom ožujka. Ministar Marić⁸, kako je to isticano u Večernjem listu, treba odstupiti, budući da je to smatrala većina ispitanika, njih 57 posto. Još jednom padu popularnosti Plenkoviću očito je pridonijela činjenica da je podupirao Marićev ostanak u Vladi. Jutarnji list je objavio osam tekstova o krizi Vlade, a prema istraživanju Nove TV većina je građana bila uvjerena kako su HDZ i Plenkovićev prethodnik Tomislav Karamarko te Most i Božo Petrov podjednako krivi za raspad Vlade. To je smatralo njih 40 posto ispitanika.

⁵ Dostupno na: <http://haw.nsk.hr/arhiva/vol2017/6/58028/www.vecernji.hr/hrvatska/najpozitivniji-politicar-je-plenkovic-na-drugom-mjestu-nitko-1147395.html> (Posjećeno 15. 7. 2018.)

⁶ Dostupno na: <http://haw.nsk.hr/arhiva/vol2017/6/58756/www.vecernji.hr/hrvatska/hdz-nakon-sedam-mjeseci-doživio-pad-potpore-sdp-u-krenulo-na-bolje-1158542.html> (Posjećeno 15. 7. 2018.)

⁷ Dostupno na: <http://haw.nsk.hr/arhiva/vol2017/6/59041/www.vecernji.hr/hrvatska/najveci-pad-hdz-a-od-pocetka-mandata-sdp-i-most-u-porastu-1161077.html> (Posjećeno 15. 7. 2018.)

⁸ Dostupno na: <https://www.vecernji.hr/vijesti/vecina-zeli-plenkovica-za-premijera-i-nove-izbore-1166723> (Posjećeno 15. 7. 2018.)

Prema istraživanju u svibnju iste godine⁹, u posljednja četiri mjeseca prednost HDZ-a u odnosu na SDP gotovo se prepolovila (u veljači je iznosila gotovo 12 posto, dok je tada bila 6,7 posto), opet zbog „afere Agrokor” te Plenkovićeve podržavanja ministara Barišića i Marića. Također, svibanjsko istraživanje 2017. pokazalo je kako vrh ljestvice negativnog doživljaja hrvatskih političara drži upravo premijer Plenković, za koga je glasalo 18,5 posto anketiranih građana. Ukratko, negativno raspoloženje prema Plenkoviću osjetno je poraslo od početka godine. Na kraju godine, točnije u studenome 2017., istraživanje CRO Demoskop¹⁰ potvrdilo je kako se upravo premijer našao na vrhu ljestvice negativnog doživljavanja hrvatskih političara. Tomu je zasigurno pridonio slučaj Tomašević, odnosno mlako reagiranje vrha HDZ-a na nasilje u obitelji svoga župana, o kojem su Jutarnji i Večernji list gotovo podjednako pisali, te je sveukupno o toj temi objavljeno sedam članaka. Pri samom kraju, u prosincu 2017. godine, najviše se pisalo o arbitraži sa Slovenijom, o čemu je objavljeno 37 tekstova.

Ilustracija 3.4. Presnimka kolumne Marka Biočine u Jutarnjem listu

⁹ Dostupno na: <https://www.vecernji.hr/vijesti/hdz-30-8-sdp-24-1-76-hrvata-misli-da-idemo-u-krivom-smjeru-1167944> (Posjećeno 15. 7. 2018.)

¹⁰ Dostupno na: <http://haw.nsk.hr/arhiva/vol2017/6/68438/www.vecernji.hr/vijesti/hdz-sdp-zivi-zid-1212486.html> (Posjećeno 15. 7. 2018.)

Ilustracija 3.4. Presnimka izvještaja iz Jutarnjeg lista

Ilustracija 3.4. Presnimka kolumne Ive Puljić-Šego u Večernjem listu

Ilustracija 3.4. Presnimka teksta o „ aferi Agrokor“ u Večernjem listu

3.5. Teme u kojima se spominje Davor Bernardić u Jutarnjem i Večernjem listu

TEME	DAVOR BERNARDIĆ		UKUPNO
	JUTARNJI LIST BROJ TEKSTOVA	VEČERNJI LIST BROJ TEKSTOVA	
IZVANREDNI IZBORI	5	6	11
LOKALNI IZBORI	7	12	19
PARLAMENTARNI IZBORI	-	4	4
SPOMEN PLOČA	1	3	4
ARBITRAŽA SA SLOVENIJOM	-	1	1
AFERA SAUCHA	2	1	3
AFERA AGROKOR	7	15	22
UNUTARSTRANAČKI IZBORI	8	2	10
SUKOBI UNUTAR SDP-a	-	16	16
KRIZA U OPORBI	37	32	69
UKUPNO	67	92	159

Tablica 3.5. Teme u kojima se spominje Davor Bernardić u Jutarnjem i Večernjem listu

Iz podataka prikazanih u Tablici 3.5. razvidno je da je u analiziranom razdoblju objavljeno 159 tekstova o aktualnim temama u kojima se spominje Davor Bernardić, dakle upola manje nego što se pisalo o premijeru Andreju Plenkoviću. Analiza pokazuje da se uz Bernardića vezuje deset aktualnih tema, dok je ta brojka kod Plenkovića 18, što je i razumljivo jer se potonjeg zbog obnašanja vlasti mogao baviti najrazličitijim problemima. Ono što je zanimljivo spomenuti jest činjenica da se uz ime Davora Bernardića najčešće vezivala tema krize u oporbi, čak 69 tekstova. Riječ je o temi koja je u najvećoj mjeri narušavala njegov imidž u javnosti. Jutarnji list je posebno bio zainteresiran za tu temu, objavivši o njoj pet članaka više od Večernjeg lista. Međutim, Večernji list je općenito više objavljivao o stanju unutar SDP-a. Ukupno je najzastupljenija tema bila „afera Agrokor”, o kojoj su objavljena 22 teksta. Večernji list je u tom kontekstu Bernardića spominjao u dvostruko više tekstova nego što je bio slučaj u Jutarnjem listu, a to je bila jedna od rijetkih situacija koja mu je zbog žestoke kritike uglavnom Vlade išla u prilog. Pomalo je iznenađujuće da je druga najzastupljenija aktualna Plenkovićeva tema, arbitraža sa Slovenijom, kod Davora Bernardića najmanje zastupljena, jer je tek jedan tekst u Večernjem listu o tome objavljen samo jedan tekst.

Prema istraživanju CRO Demoskopa¹¹ u siječnju 2017., Bernardić je podijelio javnost. Istraživanje je pokazalo da je 38 posto građana o njemu imalo pozitivan dojam, ali isti je postotak ispitanika imao o njemu i negativan dojam. Prema istraživanju CRO Demoskopa u ožujku 2017.¹², SDP je nakon pet mjeseci završio s potporom od 23 posto, dok je još mjesec dana ranije uživao potporu od 21,9 posto. S druge strane, pozitivan je dojam o šefu SDP-a u to je vrijeme imao 31 posto ispitanika, ali je negativan porastao na čak 46 posto. Prema svibanjskom istraživanju CRO Demoskopa, među prvih deset najnegativnijih domaćih političkih osoba našlo se mjesto i za Bernardića. U svibnju se najviše pisalo o negativnom stanju u SDP-u. Prema lipanjskom¹³ istraživanju, o Bernardiću među ispitanicima samo 25 posto njih misli pozitivno, a iznimno visokih 55 posto negativno. Istraživanje CRO

¹¹ Dostupno na: <http://haw.nsk.hr/arhiva/vol2017/6/57748/www.vecernji.hr/hrvatska/hdz-stabilan-na-celu-sdp-i-most-padaju-zivi-zid-iznenadenje-mjeseca-1144924.html> (Posjećeno 15. 7. 2018.)

¹² Dostupno na: <http://haw.nsk.hr/arhiva/vol2017/6/58756/www.vecernji.hr/hrvatska/hdz-nakon-sedam-mjeseci-doživio-pad-potpore-sdp-u-krenulo-na-bolje-1158542.html> (Posjećeno 15. 7. 2018.)

¹³ Dostupno na: <https://www.vecernji.hr/vijesti/hdz-30-8-sdp-24-1-76-hrvata-misli-da-idemo-u-krivom-smjeru-1167944> (Posjećeno 15. 7. 2018.)

Demoskopa¹⁴ u prosincu 2017. pokazalo je da je SDP bio na samo 18,9 posto potpore birača i već treći mjesec zaredom popularnost te stranke kod ispitanika je bila u padu.

U samo dva mjeseca stranka je izgubila 4,5 posto potpore birača, a još je nepovoljniji podatak bio da se radilo o najlošijem rejtingu stranke u posljednje tri godine. SDP je niže bio samo u studenome 2014., kada je mogao računati na potporu od 17,5 posto.

Na temelju svega navedenog može se zaključiti kako je Večernji list objavljivao više tekstova o Bernardiću nego Jutarnji list koji je često isticao njegovo prozivanje Vlade i upozoravanja na razne društvene probleme. U tekstovima se, ipak, najviše govorilo o lošem stanju u stranci i poziciji Davora Bernardića kao lidera stranke.

Ilustracija 3.5. Presnimka teksta u Jutarnjem listu

¹⁴ Dostupno na: <http://haw.nsk.hr/arhiva/vol2017/6/68680/www.vecernji.hr/vijesti/sdp-u-slobodnom-padu-2018-zavrstavaju-s-najgorim-rejtingom-u-tri-godine-1216109.html> (Posjećeno 15. 7. 2018.)

Ilustracija 3.5. Presnimka teksta u Jutarnjem listu

Slika 3.5. Presnimka teksta u Večernjem listu

Slika 3.5. Presnimka komentara Petre Maretić Žonje u Večernjem listu

3.6. Analiza fotografija Andreja Plenkovića

Analiza 262 članaka u Jutarnjem listu, pokazala je kako taj dnevnik često ponavlja iste premijerove fotoportrete. Na tim se fotografijama može primijetiti koliko vješto premijer Plenković svakodnevno koristi poznavanje neverbalne komunikologije tijela kako bi medijsku publiku uvjerio u ono što govori. Najzastupljenija fotografija koja se ponovila pet puta jest portret koji prikazuje detalj Plenkovićeve glave s prstima na bradi, pritom gledajući u pod. Ova fotografija, iz fenomenološkog ugla, odaje dojam vrednovanja i odluke, što portretirani i priželjkuje, ali i naglašavanje dosade. Naime, slušačeva glava počiva na palcu jer njegovo zanimanje za ono o čemu se govori postaje sve slabije (Pease 2007: 63). Fotografija koja se ponavlja tri puta prikazuje Plenkovića s uzdignutim palcem, što prema Peasu znači „bez brige”. Pease navodi kako je to tipičan znak kojim se potvrđuje da je sve u redu, ali kad se palcem naglo trzne uvis, tada se dobiva značenje „evo ti ga!” ili „nasjedni!” Palac se često koristi u kombinaciji s nekim drugim gestama da bi se pokazala snaga ili nadmoć ili, pak, u

situacijama kad nas drugi nastoje staviti „pod palac”. Budući da je ova fotografija nastala u Saboru, vjerojatno s utvrđivanjem teme o kojoj se govori, Plenković koristi ovu gestu kojom potvrđuje kako je sve u redu.

Isto tako, dva puta je prikazana fotografija Plenkovića u Saboru koja prikazuje palac prema dolje. Ovdje se lako može zaključiti kako je riječ o neverbalnom znaku koji znači „pali ste!”. Nadalje, tri puta je ponovljena fotografija koja prikazuje Plenkovića kako govori u Saboru s otvorenim dlanovima. Kada ljudi žele biti potpuno otvoreni i poštenu, ispružit će jedan ili oba dlana prema drugom čovjeku što se može protumačiti kao „bit ću krajnje iskren prema vama”. Poput glavnine govora tijela, to je gesta koja daje osjećaj ili slutnju da osoba govori istinu (Pease 2007: 53). S tom gestom Plenkovića možemo vidjeti svakodnevno, ponajviše kada daje izjavu ili kada općenito govori ispred šireg auditorija, što ponajviše govori i o vizualnoj promišljenosti njegovih nastupa.

Također, dva puta je objavljena fotografija na kojoj Plenković popravlja kravatu. U Jutarnjem listu obje fotografije sa istom temom stavljene tijekom aktualne teme krize vlasti. Ta kretnja prikazuje ljudsku nadmoć (Pease 2007: 103). Dakle, to je kretnja koja prikazuje visoku razinu samopouzdanja te osjećaja moći i sigurnosti. Isto tako, Plenković na trima fotografijama pokazuje rukama na sebe, a te fotografije su objavljene tijekom aktualnog spora oko arbitraže sa Slovenijom. Palci koji upućuju na nadmoćnost postaju najočitiiji kada osoba upućuje proturječne usmene poruke. Značenje te geste je da osoba ističe isključivo svoje mišljenje (Pease 2007: 49).

Na četirima premijer je prikazan kako se rukuje s drugim osobama. Plenković pri rukovanju ističe svoju dominaciju. Nadmoć se prenosi na način da ruku položite tako da je prilikom rukovanja vaš dlan okrenut prema dolje. Nije potrebno da dlan bude okrenut potpuno prema dolje, ali ga valja staviti u položaj da je okrenut dolje u odnosu na dlan druge osobe i to će njoj pokazati tendenciju za vođenjem glavne riječi u susretu koji slijedi (Pease 2007: 34).

Na daljnjim fotografijama korišteni su detalji često nasmiješenog lica Andreja Plenkovića, a ponekad i ozbiljnog. Uz to, korištene su slike na kojima Plenković daje izjavu novinarima, ili je na konferenciji, kao i u slučajevima kada je okružen novinarima. Isto tako, mnoge slike prikazuju nasmijanog Plenkovića kako izlazi iz auta, često držeći papire, a ima i fotografija na kojima telefonira. Ukupno su, međutim, najčešće korištene Plenkovićeve fotografije iz

Sabora, gdje je često u nastupu i retorici superioran u odnosu na oporbene kritike. Od sva 262 članaka iz Jutarnjeg lista vezanih uz premijera, takvih je čak njih 196.

Unatoč velikoj dominaciji fotografija koje mu, naglašavajući nadmoćnost, idu u prilog, u Jutarnjem listu ipak je objavljeno i nekoliko fotografije u kojima je Plenković prikazan u nezgodnoj pozi ili s grimasom koja sugerira da ne govori ono što misli, ili da problem pokušava preusmjeriti na neku drugu adresu te da je situacija puno ozbiljnija nego što to pokušava sugerirati javnosti. To se može primijetiti, na četirima objavljenim fotografijama, mahom vezane uz „ aferu Agrokor“. Jutarnji list mu i u tom kontekstu, međutim, nerijetko povlađuje, jer je neke optimističke informacije o sređivanju stanja u Agrokoru popratio i fotografijom razdraganog Plenkovića koji je ispružio ruke kao da će nekog zagrliti.¹⁵ Interesantna je i fotografija koja prikazuje namrgođenog Plenkovića kako rukom prolazi po kosi, ali je tu tema bio mladić koji je uhićen jer je na Facebooku objavio sadržaj koji su nadležne službe ocijenile kao ozbiljnu prijetnju premijeru.¹⁶ Indikativna je i fotografija koja Plenkovića prikazuje sa zabačenom glavom i napućenim ustima, uz naslov „Vruće ljeto u kojem je Hrvatska izgubila premijera reformatora“.¹⁷ Kad ga je napao ultrakonzervativni biskup Vlado Košić, objavljena je fotografija detalja lica Andreja Plenkovića kao da je u potpunosti usredotočen na tu poruku i da je spreman ustuknuti pred kritikom crkvenog velikodostojnika. Spomenute fotografije dokazuju da redakcija Jutarnjeg lista vješto koristi Plenkovićevu gestu i izraze lica uz određene naslove, što nerijetko ide i do razine promišljene medijske manipulacije.

Večernji list na svojim portalnim stranicama ima drukčiji pristup političkim fotografijama. U pravilu više njih objavljuje uz gotovo svaki tekst. Riječ je o nizovima od dvije pa do čak 13 fotografija. U tom nizu većinom su prikazane fotografije iz prostora Sabora i Vlade, s nekih konferencija, pa i s Markova trga kada premijer daje izjavu novinarima. Tu su uvijek u pitanju

¹⁵Dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/pao-je-dogovor-napunit-cemo-trgovine-konzuma-u-vladi-zavrasio-jedan-od-kljucnih-sastanaka-ramljak-sad-sam-puno-veci-optimist-nego-ranije/5886000/> (Posjećeno 16. 7. 2018.)

¹⁶Dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/umjesto-na-moru-zavrasio-u-remetincu-mladica-uhapsili-jer-je-na-facebooku-objavio-sadrzaj-koji-su-sluzbe-ocijenile-kao-ozbiljnu-prijetnju-plenkovicu/6256056/> (Posjećeno 16. 7. 2018.)

¹⁷Dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/vruce-ljeto-u-kojem-je-hrvatska-izgubila-premijera-reformatora/6454693/> (Posjećeno 16. 7. 2018.)

nizovi koji dočaravaju tijekom pojedinog medijskog istupa, gdje su vrlo poželjne i eventualne promjene Plenkovićeve raspoloženja. Često su u tom nizu objavljene fotografije i nekih drugih osoba koje se spominju u tekstu. No, i na tim je fotografijama gotovo uvijek u fokusu sam Plenković. Ponekad je izdvojena i osoba o kojoj se govori u tekstu. Pritom se rijetko koristi komunikologija tijela, tako da na fotografijama gotovo i da geste i mimike. Bitno je i da se fotografije ne ponavljaju, već se sa svakog događanja koriste nove.

Večernjakov je pristup, dakle, dokumentaristički bogatiji i dosljedniji, uz osjetno manje vizualnih provokacija i svjesnih manipulacija u odnosu na Jutarnji list. U Jutarnjem listu može se na fotografijama u slučaju Plenković povremeno osjetiti negativno raspoloženje, iako je takvih prikaza tek desetak posto u odnosu na ukupni broj njegovih fotoportreta. Tu je premijer prikazan kako zasigurno nije želio ispasti, iskazujući ljutnju, nekontrolirani smijeh i tome slično. Kod Večernjeg lista su gotovo uvijek objavljivane fotografije u kojima nije namjera prikazati Plenkovića u negativnom kontekstu. U Večernjem se, za razliku od povremenih postupaka Jutarnjeg lista, vizualno ne komentiraju pojedini premijerovi potezi.

Ilustracija 3.6. Tipični Plenkovićev portret u Jutarnjem listu

Ilustracija 3.6. Plenkovićeve geste u Jutarnjem listu

Slika 3.6. Tipična Plenkovićeve fotografija u Večernjem listu

Presnimka 3.6. Plenkovićevo suzdržanije gestikuliranje u Večernjem listu

3.7. Analiza fotografija Davora Bernardića

Analizirajući fotografije u 118 tekstova u Jutarnjem listu na kojima se spominje Bernardić, ponajprije sam primijetila kako Plenković prednjači u sposobnosti komuniciranja tijela.. Pritom se mora uzeti u obzir Plenkovićevo iskustvo i medijska osviještenost nasuprot Bernardićeve mladosti i nedostatka bilo kakve medijske strategije, iz koje proizlazi i njegovo nesnalaženje u raznim situacijama.

Najzastupljenije fotografije u Jutarnjem listu su detalj Bernardićeva lica u trenutku kada telefonira. Fotografija je ponovljena šest puta. Četiri puta su ponovljene fotografije kada Zoran Milanović gleda u njega, tijekom konferencije kada je prikazan sa podignutom stisnutom šakom te fotografija gdje SDP-ov lider sjedi u uredu. U tom su listu triput ponovljene fotografije na kojima Bernardić stavlja papir u sako, zatim fotografija predsjednika SDP-a okruženog mikrofonima te njegov portret u hodu u plavoj kariranoj košulji. Ostale fotografije prikazuju Bernardića okruženog ljudima te fotografije ozbiljnog, ali i nasmiješenog, Bernardićevog lica. Iako je na nekim od spomenutih fotografija naglasak na Bernardićevoj neformalnosti, očito je da se sugerira i nedostatak stila i političke karizme.

Na jednoj fotografiji, vrlo indikativnoj, prikazano je i njegovo rukovanje s predsjednicom Kolindom Grabar-Kitarović. Iz fotografije je vidljivo da Bernardić svojim načinom rukovanja prepušta kontrolu predsjednici Grabar-Kitarović. Za razliku od suprotnih Plenkovićevih manira, Bernardić tu kretnjom dlana iskazuje svojevrsnu inferiornost, u teorijskom obrascu tretiranu čak i kao pokornost. Takav način rukovanja jest osobito izražajan kada drugoj osobi želite prepustiti kontrolu ili, pak, omogućiti da osjeti kako vlada situacijom. (Pease 2007: 35) Za razliku od Plenkovića koji iskazuje svojim načinom rukovanja dominaciju i utjecaj, Bernardić odaje dojam kako prepušta drugome dominaciju, na posredni način poručujući kako nije osoba na koju se može osloniti na njega.

Od navedenih 118 članaka u kojem se Bernardić spominje u Jutarnjem listu, gotovo polovica, njih 59, sadrži i njegove fotografije. Iz analiziranja tih fotografija možemo lako zaključiti da Bernardić u znatnoj mjeri nema samopouzdanja, djeluje nesigurno te ne ostavlja dojam političkog lidera. Usporedbe radi, Jutarnji list u tekstovima u kojima se oni spominju sadrži u prosjeku više Plenkovićevih nego Bernardićevih fotografija.

Međutim, kod Bernardića ne možemo u Jutarnjem listu vidjeti fotografije u kojima su prikazane gestikulacije i mimike kao kod njegova oponenta Plenkovića. Vjerojatno je to iz razloga što Bernardić, čini se, gotovo nikada ne radi mimike. Uvijek je nasmijan, zamišljen ili naprosto bezizražajan.

Kao i na Plenkovićevu primjeru, Večernji list uz tekstove sadrži nizove fotografija, ali koje u Bernardićevu nikada ne prelazi osam fotografija, dok su minimum dvije. Često kod Bernardića možemo naići na dvije oprečne fotografije detalja lica: jedna prikazuje njegovo ozbiljno lice, a druga nasmiješeno. Te su fotografije snimane u Saboru, na nekoj konferenciji ili u stranačkim prostorijama. On je na tim fotografijama uvijek u fokusu. Pritom se ništa ne može iščitati iz neverbalne komunikacije tijela. Naposljetku, fotografije se u Večernjem listu ne ponavljaju, već se objavljuju nove, čime redakcija čitateljima naglašava da je bila na mjestu događaja. Na većini fotografija sugerira se Bernardićeva nesigurnost. Uz to, kod njega ne nalazimo ni ljutnju ni grimase. Kao i kod Plenkovića, Večernji list ne objavljuje nikakve neprofesionalne fotografije, pa se može govoriti o tendenciji izbjegavanja ismijavanja.

Presnimka 3.7. Bernardičeva fotografija iz Jutarnjeg lista koja se najčešće ponavlja

Presnimka 3.7. Sugeriranje Bernardićeve nesigurnosti na fotografijama u Jutarnjem listu

Presnimka 3.7. Bernardićeva tipična poza u Večernjem listu

Presnimka 3.7. Isticanje Bernardičeva nedostatka temperamenta u Večernjem listu

4. Analiza političkog diskursa

Proučavanje političkog diskursa, baš kao i proučavanja ostalih područja analize diskursa, pokriva širok spektar tema te koristi veliki broj analitičkih metoda. Odmah se mora uzeti u obzir misaona i ponekad dvosmislena priroda izraza politički diskurs. Izraz upućuje na barem dvije mogućnosti: prvo, diskurs koji je sam po sebi politički, i drugo, analiza političkog diskursa kao primjera jednog od tipova diskursa, bez posebnog upućivanja na politički sadržaj ili kontekst. Međutim, stvari mogu postati u još većoj mjeri zbunjujuće. Budući da se po nekim definicijama gotovo svaki diskurs može smatrati političkim, tada su sve analize diskursa potencijalno političke i time, na određenoj razini, sve diskursne analize politički su diskurs. Takva moguća zbunjujuća situacija nastaje uglavnom zbog definicija političkog u smislu općih tema kao što su moć, sukob, kontrola ili dominacija, budući da bilo koji od tih pojmova može biti iskorišten svakodnevno u gotovo svakom obliku diskursa. (Wilson 2012: 199).

4.1. Politički diskurs Andreja Plenkovića

Andrej Plenković koristi činjenice u svom argumentiranju. Neki od primjera su: "Pet mjeseci su nas optuživali da štitimo tog čovjeka. Nismo mi došli do Agrokora, Agrokor je došao do nas!" Ili, "Najveći nam je problem Stier."¹⁸

Kod Plenkovića s u izvjesnoj mjeri može uočiti i populizam, ali i oportunističku te sklonost pretjeranim kompromisima s neistomišljenicima, pa i onima čiji stavovi nisu sukladni temeljnim ustavnim načelima o vrijednostima na kojima počiva demokratska Hrvatska. Primjer je postavljanje HOS-ove spomen-ploče s pozdravom „za dom spremni”: „Plenkoviću poručili 'Uklonite ustaški pozdrav', on odgovorio: 'Ploča je za poginule branitelje’”.¹⁹ Uobičajeno je i njegovo laskanje publici, hvaljenje njezinih vrлина, razumnosti, poštenja, odanosti, uz davanje spornih obećanja. To možemo vidjeti u primjerima: „Ovim mjerama

¹⁸ Dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/insajderski-izvjestaj-pozadina-ostavke-davora-ive-stiera-kako-su-se-i-zbog-cega-zapravo-udaljili-donedavno-najblizi-suradnici/6231141/> (Posjećeno 17. 7. 2018.)

¹⁹ Dostupno na: <https://www.vecernji.hr/vijesti/komemoracija-u-jasenovcu-bez-politickih-govora-plenkovic-polozio-vijenac-pod-kamenim-cvijetom-1165100> (Posjećeno 17.07. 2018.)

Vlada namjerava poduzetnicima uštedjeti 1,5 milijardi kuna”. Na temu Agrokora: „Apeliram na sve da malo smire loptu”, „Analiziramo sve moguće opcije stabilizacije poslovanja”, „Ovo nije zakon za Todorića, ovo je zakon za tisuće radnika i dionika koji su uključeni u proces oko Agrokora”. Tu je i ona poznata demagoška floskula; „ Oslušujemo bilo naroda...”²⁰

Plenković se prilično vješto služi podacima, primjerice: „Dosta je ljudi otišlo iz Hrvatske, ali podaci govore i da je danas 50.000 više zaposlenih nego prije dvije godine”, „Do kraja godine poduzet će se 104 mjere. Očekujemo uštedu od 1,5 milijardi kn za hrvatske poduzetnike”, „... korist (će) biti smanjenje troškova za energiju, smanjenje CO2 i poticanje građevinskog sektora”. Tipični je slučaj i njegov pokušaj objektiviziranja društvene zbilje koje bi trebala opravdati manjkavih reformskih mjera njegove Vlade: „U samo jednom desetljeću, od 2001. do 2011. godine, Hrvatska je izgubila preko 150 tisuća stanovnika, odnosno čak 3,4%. Velika područja zemlje ostaju bez ljudi. Stopa nataliteta je niska, a mladi ljudi se iseljavaju. Prosječna starost stanovništva porasla je za gotovo 10 godina od popisa stanovništva iz 1961. Tada je prosječna starost bila 32,5, a 2011. 41,7, što Hrvatsku svrstava među najstarije nacije Europe.”²¹

U Plenkovićevu odnosu prema oporbi nerijetko se osjeti arogancija i bahatost, što je zapravo i uobičajeno za ponašanje većine političara prema kolegama iz opozicije. Možemo to uočiti u nekoliko primjera. Kada se Plenković okomio na Milanovića zbog optužbe da je lažirao anemiju, ljutito je ustvrdio: „On je frustrirani gubitnik koji nije dobio temeljni kućni odgoj.” Zatim je rekao: „Milanović? Ne zanima me što priča.” Ili, agresivni stav prema novinaru koji postavlja neugodno pitanje: „Jeste li vi njegov odvjetnik? Ne zanima me što Bernardić kaže”.²²

Kod Plenkovića je, kako je to vidljivo iz njegova javna nastupa, iznimno naglašen egocentrični retorički dizajn. Naime, vrlo često u svojim izjavama koristi osobnu zamjenicu

²⁰ Dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/odgoda-se-primjena-poreza-na-nekretnine-plenkovic-potvrdio-da-zasad-nema-nista-od-novog-nameta-koji-je-izazvao-buru-u-hrvatskoj-javnosti/6446155/> (Posjećeno 17. 7. 2018.)

²¹ Dostupno na: <https://www.vecernji.hr/vijesti/premier-plenkovic-stvaramo-povoljniju-situaciju-za-mlade-u-kojoj-ce-se-lakse-odluciti-za-dijete-1152734> (Posjećeno 17. 7. 2018.)

²² Dostupno na: <https://www.vecernji.hr/vijesti/andrej-plenkovic-jeste-li-vi-njegov-odvjetnik-ne-zanima-me-sto-bernardic-kaze-1199241> (Posjećeno 17. 7. 2018.)

„ja“. Neki su od primjera: „Ja mogu razriješiti ministra ako više nema povjerenja i ne treba mi ničiji supotpis”, zatim „Prvo, ja kao predsjednik Vlade nemam ni dilema ni izbora”²³, „O novim članovima Vlade odlučujem ja”, naposljetku „ Ja sve znam, ali ne mogu vam reći.”

Također, u medijima ističe i nezadovoljstvo stavovima drugih političara, državnih dužnika i međunarodnih institucija. I to se uočava na više primjera: „Odluka (o arbitraži sa Slovenijom - op. P.M.) nas ni na koji način ne obvezuje niti se smatramo obvezani njome, ne namjeravamo je primjenjivati”, „Ne prihvaćam Krstičevićevu ostavku, a ne znam odakle predsjednici zaključak da se kasnilo s angažmanom vojske” i „Praljkov čin u kojem si je oduzeo život najviše govori o moralnoj nepravdi prema šestorici Hrvata.”²⁴

Na temelju analize njegova diskursa može se reći da zaobilazi obećanja koja je dao. Primjerice, kada je 19. listopada 2016. s 91 glasom podrške izabran kao novi predsjednik Vlade RH, prvo što je izjavio bilo je obećanje kako će “nastojati što prije krenuti u ključne izazove, u proračun za iduću godinu, za poreznu reformu i sve ciljeve koje smo naveli u dosadašnjem programu”, a hrvatskoj je javnosti dobro poznato da je upravo oko toga bilo najviše Vladina oklijevanja i odgađanja reformskih mjera. Drugi primjer: nacionalističkim skupinama koje su mahom biračko tijelo HDZ-a obećao je kako će se naći rješenje za ostanak spomen-ploče u Jasenovcu, no na političke pritiske iz zemlje i međunarodne zajednice pregazio je obećanje i prebacio ustaški „za dom spremni” u Novsku. Time je, izigrao i zagovornike antifašističkih temelja demokratske Hrvatske.

Isto tako, premijer Plenković je dosljedan i u iznošenju očitih neistina. Primjerice, u jednom je intervjuu obmanuo javnost, iznoseći o „ aferi plagijator“ lako provjerljive netočnosti. Naime, javnost je uvjeravao da se afera svodi na jednu jedinu fusnotu, a ispostavilo se da se radilo o čak devet prijestupa, među kojima se nalazio i za znanstvenike potpuno neprihvatljivi copy/paste s Wikipedije. Cijelo vrijeme je branio ministra Pavu Barišića i prozivao medije i stranačke kolege neka prestanu prozivati ministra zbog navodne „jedne fusnote“. U drugom se slučaju radilo o „ aferi Tomašević“. Premijer i predsjednik

²³Dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/plenkovic-vec-skuplja-potpise-za-novu-vecinu-petrov-broji-zadnje-dane-na-celu-sabora-konfiguracija-nove-vecine-podrazumijeva-i-novog-sefa-sabora/5968191/> (Posjećeno 17. 7. 2018.)

²⁴Dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/izvanredno-obracanje-premijera-plenkovica-praljkov-cin-u-kojem-si-je-oduzeo-zivot-najvise-govori-o-moralnoj-nepravdi-prema-sestorici-hrvata/6796059/> (Posjećeno 17. 7. 2018.)

HDZ-a naknadno je priznao da je najmanje jedan mail o obiteljskom nasilju Alojza Tomaševića stigao na adresu stranačkog tajništva.²⁵ Prije toga je, međutim, tvrdio kako ne poznaje Tomašićevu suprugu te kako nikakav mail nije stigao do njega.

Kod Plenkovića u izjavama možemo pronaći i uvredljive i optužujuće izjave na račun njegovih političkih oponenta: „Pritisak koji su kavanski revolucionar Grmoja i matematičar Bauk radili na Sauchu bio je neviđen.“ Zapažena je i njegova nekorektna izjava o jednom od najpoznatijih hrvatskih znanstvenika. Plenković je, naime, tijekom polemike o znanstvenim falsifikatima Ivana Đikića nazvao "eksternaliziranim savjetnikom preko Atlantika", zbog čega je taj ugledni molekularni biolog tražio javnu ispriku.²⁶

Plenković u medijima vješto koristi i retoričko pitanje, figuru misli na koju ne očekuje odgovor. Jedan je od primjera bila tada aktualna deklaracije o spolovima, kao i situacija u Agrokoru: „Kako bih to podržavao? Tko to može podržati u Hrvatskoj?“ te „Ni mene ni vas Agrokor nije pitao od koga će uzeti kredit. Jesam li ja tada bio premijer?“ Kad je oporba zatraži od premijera da raspiše nove izbore, Plenković se opet poslužio retoričkim pitanjem: „Imam li većinu? Pa sjetite se kako je izabran Jandroković...“. Nakon što je otvoreno pitanje ažurnosti i objektivnosti državnog odvjetništva, premijer je posegnuo za provjerenom metodom odgovaranja: „Što vam je sporno u davanju novca DORH-u za istragu? Nije to miješanje u rad ustanova.“²⁷

Sve je to dovelo i do medijskog osporavanja Plenkovićeve političkog stila i statusa, kao i ironiziranja da je on zapravo „briselski projekt“, odnosno da je „uredno izbrijani europejac s naočalama“, ali da o iskrenosti njegova domoljublja i istinskoj brizi o nacionalnim interesima najviše govori podatak da je uz navodno dvojbeno liječničko uvjerenje tijekom Domovinskog rata izbjegao vojnu službu. U jednom tekstu nalazimo i prikrivenu provokaciju koja se veže uz Plenkovićev slogan HDZ-a: „Vjerodostojno“. Uočljivo je to u ovim primjerima: „Premijer

²⁵Dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/plenkovic-priznao-da-je-u-hdz-stigao-mail-o-obicajskom-nasilju-ne-znam-zasto-to-nije-doslo-do-mene-pozabavio-bih-se-time-ranije/6612312/> (Posjećeno 17. 7. 2018.)

²⁶Dostupno na: <https://www.vecernji.hr/vijesti/dikic-plenkovicu-molim-vas-za-ispriku-u-saboru-gdje-steinijeli-neistine-o-meni-1148680> (Posjećeno 17. 7. 2018.)

²⁷Dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/plenkovic-o-mostu-mogucij-koaliciji-sa-sdp-om-agrokoru-sto-vam-je-sporno-u-davanju-novca-dorh-u-za-istragu-nije-to-mijesanje-u-rad-ustanova/6048799/> (Posjećeno 17. 7. 2018.)

Plenković, koji je sjedio tek nekoliko stolica dalje nije reagirao. Vjerojatno se - po običaju - trudio zadržati europski odgovornu pozu, uz vjerodostojno stabilan izraz lica". Tijekom „afere Plagijat“ indikativna su bila dva primjera: „Barišić postaje sve veći problem premijera Plenkovića i njegove vjerodostojnosti” te „Izgubio je na svojoj opjevanoj vjerodostojnosti”.²⁸

U Plenkovićevu obraćanju medijima može se primijetiti kako se zna suočavati s novinarima i kako često pokušava preuzeti inicijativu: „Premijer potvrdio da HDZ ima većinu u Saboru: 'Molim vas sve da prestanete pričati o političkoj trgovini!'” Kad nema pravi odgovor, odgovara napadom: „Plenkovića naljutili novinari: 'Pitajte se kakve je vrste djelovanja ovo vaše pitanje.’”²⁹

Plenković kao jednu od verbalnih smicalica koristi i humor. Nameće ga u javnim nastupima kako bi sa sebe odbacio medijsku tvrdnju da je arogantan i zatvoren političar. Istodobno, na taj način privlači pozornost i djeluje pristupačnije onima kojima se obraća, a sam humor pojačava ironijom i igrom riječi. Primjeri Plenkovićevih humorističnih izjava su: „Fascinantna press konferencija, ne znam što ću. Treperim”, „Ma dajte, doktor Jackyl i mister Hyde”, „Joj Maras, poslije ćemo razgovarati na kavi. Najjači si”, (opet Marasu) „Ni Ciceron vam neće biti ravan ako ovako nastavite” te „Vrdoljak traži sastanak sa mnom? Sastali smo se mi već dosta puta.”³⁰

4.2. Politički diskurs Davora Bernardića

Nesporno je da Davor Bernardić od samog početka ima lošu reputaciju u stranci, što se izravno odražava i u medijima. Mnogi mu stranački kolege sustavno šalju ironične i uvredljive poruke, rušeći mu autoritet: „Nesposoban je, nema nikakvu politiku, on i njegovi rastaču nam Partiju!”, ili „ Bernardić uvodi strahovladu”.³¹ Još je zanimljivije da stranački

28Dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/komentari/spasavanje-barisica-dokaz-plenkoviceve-moci-ili-slabosti-nastavlja-li-premier-karamarkovu-kulturnu-revoluciju-drugim-sredstvima/5650591/> (Posjećeno 17. 7. 2018.)

29Dostupno na: <https://www.vecernji.hr/vijesti/andrej-plenkovic-presuda-1212310> (Posjećeno 17.07. 2018.)

30Dostupno na: <https://www.vecernji.hr/vijesti/vrdoljak-plenkovic-hdz-hns-1214851> (Posjećeno 17. 7. 2018.)

³¹ Dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/raskol-u-klubu-sdp-a-smjena-mrsica-prosla-kroz-usicugle-ucinili-su-to-na-kukavicki-nacin-bez-moje-prisutnosti-bernardic-uvodi-strahovladu/6315433/> (Posjećeno 18. 7. 2018.)

dužnosnici koji ga podržavaju u unutarstranačkim razračunavanjima u javnosti praktički i ne istupaju s pohvalama na njegov račun, tako da je se u medijima nerijetko stvara dojam kako su gotovo svi protiv njega.

Kao i Plenković, Bernardić često odgovornost za nepovoljne političke rezultate prebacuje na nekog drugog: „Rezultat lokalnih izbora rezultat je mojih prethodnika. Pozivam sve koji su marginalizirani zbog verbalnog delikta natrag u SDP”. U medijima je učestalo i Bernardićevo vrlo oštro prozivanje i kritiziranje Plenkovića: „On bi zbog političke korupcije trebao završiti u zatvoru”, „Hoće li u Hrvatskoj moći studirati samo djeca bogatih roditelja?”, „Plenković brine samo za elitu”, „On ne zna kontrolirati ni HDZ ni društvo“ te „Premijer Andrej Plenković očito štiti mutne interese, i to je ovih dana svima jasno”.³²

Nasuprot Plenkovićevu naglašenom egocentričnom retoričkom dizajnu, Bernardić uvijek koristi zamjenicu „mi“. Time želi pokazati da poštuje mišljenje drugih i da govori u ime cijele stranke: „Mi smo svjesni da su promjene u Zagrebu nužne, građani od nas to očekuju i ono što sam rekao jest da je SDP spreman na korak unatrag, ali to očekujemo i od ostalih u političkom prostoru grada Zagreba”, „Mi smo se suočili sa svojom prošlošću”, „Zemlja se nalazi u moralnoj kaljuži, mi smo jedina čista alternativa”, ili „Jedino mi možemo promijeniti Hrvatsku. Kako smo reformirali SDP, tako ćemo reformirati i državu”.³³

I Bernardić u svom javnom nastupu često koristi kao izražajno sredstvo koristi retoričko pitanje. Možemo to uočiti u ovim primjerima: „Gluha ostaje samo hrvatska Vlada. Je li ih barem onda sram?”, „Tko sve vuče konce ove mračne priče?”, „Kako je moguće da se (u Agrokoru - op. P.M.), svih ovih godina, prikrije ovakav gubitak?“, „Zašto Vlada skriva informacije? Zašto je Todorić progovorio tek sada?“³⁴

³² Dostupno na: <https://www.vecernji.hr/vijesti/u-brakorazvodnoj-pannici-hdz-i-most-ce-sami-sudjelovati-1166352> (Posjećeno 18. 7. 2018.)

³³ Dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/bernardic-jedino-mi-mozemo-promijeniti-hrvatsku-kako-smo-reformirali-sdp-tako-ćemo-reformirati-i-drzavu/6218571/> (Posjećeno 18. 7. 2018.)

³⁴ Dostupno na: <https://www.vecernji.hr/vijesti/davor-bernardic-ovo-je-samo-dokaz-da-je-situacija-u-agrokoru-puno-teza-i-mutnija-1196434> (Posjećeno 18. 7. 2018.)

Bernardić ističe nezadovoljstvo (ne)radom aktualne Vlade: „Ova Vlada mladima nudi neizvjesnost, nezaštićene će ostaviti bez posla, a osigurati vojsku besplatnih radnika i to bez suglasja sa socijalnim partnerima. Ako smo mi mogli u vrijeme najgore krize usuglasiti svoj prijedlog sa socijalnim partnerima, to može i ova Vlada sada za vrijeme gospodarskog rasta. Ovaj prijedlog je štetan jer HDZ direktno omogućuje trgovačkim centrima da daje otkaze radnicima i ruši cijenu rada”.³⁵

Bernardića, u medijima nazivaju nadimkom „Bero”, ali to uglavnom nije odraz osobne ili političke bliskosti, već svojevrsni oblik njegova omalovažavanja kao političkog lidera, čak i kao naglašavanje njegove inferiornosti, što je vidljivo i u ovim primjerima: „Bože čuvaj Beru! Smotali su te kao zelje u sarmu”, „ Bero, daj ostavku i spasi nam partiju!”, „Stranku ne vodi nitko, najbolje bi bilo da Bero odstupi...”, „Nije Zoran ništa kriv, ja ga ne čujem ni ne vidim, ne stoji iza napada na Beru.“ te „Ako ovako nastavimo, čeka nas još niži rejting, Bero se bavi nebitnim temama, pogledajte što je sve odsutio!”³⁶

Kao i Plenković, Bernardić također iznosi neistine. Tipični je primjer bio kada je kontroverzni bivši esdepeovac Tomislav Saucha prozvao Bernardića: „Bero laže! Nazvao sam ga i rekao kako ću glasati, objasnio mu i zašto, ali nije me nešto nagovarao da se predomislim.”. Ili, kada je Vladin povjerenik za Agrokor Ante Ramljak izjavio: „Tužio sam Davora Bernardića jer iznosi neistine.”³⁷

Za Bernardića mnogi kažu da je „Bandićev učenik”. To je i razumljivo, s obzirom na to da mu je aktualni zagrebački gradonačelnik na početku karijere doista bio politički mentor. Usto, Bernardić se ponekad koristi uličnim žargonom i izrazima tipičnim za Bandićev način komuniciranja. Može se pretpostaviti da to čini kako bi bio bliži i pristupačniji građanima, odnosno da bi u biračkome tijelu ostavio dojam „jednog od nas”. Neki su od primjera, vezani uz razne političke afere: „Ministar Marić je dugo vremena znao kakva je situacija u Agrokoru i nije mi jasno da nije znao što se iza brda valja”, „Novci koji su osigurani kap su u moru”,

³⁵ Dostupno na: <https://www.vecernji.hr/vijesti/davor-bernardic-hdz-direktno-omogucuje-trgovackim-centrima-da-daje-otkaze-radnicima-i-rusi-cijenu-rada-1150329> (Posjećeno 18. 7. 2018.)

³⁶ Dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/dubinski-izvjestaj-iz-raskoljenog-sdp-a-ako-ovako-nastavimo-ceka-nas-jos-nizi-rejting-bero-se-bavi-nebitnim-temama-pogledajte-sto-je-sve-odsutio/6887835/> (Posjećeno 18. 7. 2018.)

³⁷ Dostupno na: <https://www.vecernji.hr/premium/ante-ramljak-agrokor-ivica-todoric-intervju-davor-bernardic-1205482> (Posjećeno 18. 7. 2018.)

„Nećemo držati lojtre ni HDZ-u ni Mostu”, ”Zbrda-zdola sklepana trgovačka koalicija ne garantira Hrvatskoj stabilnost”, „Ne želim ispasti šonjo...”, „Svaki dan novi spin, svaki dan nova blamaža, svaki dan izgubljen za Hrvatsku.”³⁸

4.3. Usporedna analiza političkog diskursa Andreja Plenkovića i Davora Bernardića

Plenković je predsjednik Vlade i zbog toga je razumljivo što je uvijek u središtu pozornosti, zbog čega se i više spominje u medijima. Iako je na najvažniju dužnost u izvršnoj vlasti došao kao relativno novo lice, svojim je dotadašnjim iskustvom i uspješnom javnim prezentiranjem uspio u vrlo kratkom vremenu steći naklonost građana i medija. Bernardić je, pak, u oporbi, u drugoj velikoj hrvatskoj stranci, koja je osjetno kraće razdoblje bila na mjestu vladajućih. Sasvim je očekivano da svatko od njih gradi svoj specifični imidž u javnosti te koristi sasvim drukčije argumentacijske tehnike. Kod njih su te razlike i uočljivije nego što je to uobičajeno u hrvatskoj političkoj praksi. Plenković je, naime, ozbiljniji i stručniji negoli Bernardić, koji pokušava osvojiti građane uličnim žargonom i, što je karakteristično za političare socijaldemokratskog usmjerenja, naglašavanjem brige za najšire društvene i socijalne interese.

Plenkovića možemo uočiti tijekom javnog nastupa kako se šali i ironizira da bi privukao pozornost, ponekad i svjesno zaobilazi bit teme retorikim pitanjima i sl., ali je njegova glavna vrlina iskazivanje upućenosti u pojedine probleme. S druge strane, Bernardić uporno prezentira pomanjkanje političke analitičnosti, iz koje proizlazi i nedostatno sintetiziranje političkih poruka, tako da mu stalno manjkaju pravi argumenti pobijanje argumenata vladajuće stranke. Za razliku od Plenkovića, Bernardić ne koristi zamjenicu „ja”, čime pokušava stvoriti dojam osobe koja odbacuje samodostatnost. Zato tijekom davanja izjava novinarima koristi zamjenicu „mi”, čime daje na važnosti i svojih suradnicima. Obje su pozicije, međutim, ponajprije odraz komunikacijskih strategija, o čemu svjedoči i već navedeni podatak da su obojica uhvaćeni u iznošenju političkih neistina.

³⁸ Dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/davor-bernardic-hns-je-osvojio-mandate-na-listi-sdp-a-nitko-ne-smije-trgovati-glasovima/6173336/> (Posjećeno 18. 7. 2018.)

U Plenkovićevu odnosu prema oporbi snažno se osjeti arogancija i bahatost, dok je Bernardić, zacijelo svjestan vlastitih nedostataka, uz nekoliko iznimaka, blaži i nesigurniji, uzdajući se u uopćene političke fraze. Kod Plenkovića možemo u izjavama primjeriti i neke uvredljive nazive, poput „lapsusa“ u Saboru u jednom trenutku Plenković je svom oponentu Miri Bulju rekao: „Gospodine Panj!“. Dakako, odmah se ispričao i rekao da se uvijek sjeti serije „Čovik i po“, ali je unaprijed bio svjestan da će se njegov „lapsus“ dugo prepričavati i kao odraz njemu važnog iskaza intelektualne nadmoći i svestranog obrazovanja.³⁹ Bernardić to nikada ne koristi u razračunavanju s političkim protivnicima. Uza sve navedeno, obojica često koriste kao provjereno izražajno sredstvo retoričko pitanje.

³⁹ Dostupno na: <https://www.vecernji.hr/vijesti/pogledajte-sva-u-jandrokovica-i-bulja-nemojte-ovdje-cendrati-to-vam-ne-ide-uz-vasu-muskost-1238900> (Posjećeno 18. 0. 2018.)

5. Zaključak

Portali izvještavaju o događajima na specifični način, kojeg je moguće plasirati i na razne druge medije. Članci su kraće forme, naslovima pokušavaju privući što veći broj čitatelja, a tome pridonosi i mogućnost objavljivanja većeg broja fotografija, kao i video i audio zapisa. Često su, kao i tradicionalni mediji, skloni politiziranju i nametanju svojih svjetonazorskih opcija, što čitatelji u pravilu lako uočavaju. Tako je nesporno da je Jutarnji list liberalniji i svjetonazorski bliži lijevome centru, dok je Večernji list konzervativniji i skloniji desnome centru. To, dakako, ne znači da u oba dnevna lista nema niz autora suprotnih uvjerenja, zahvaljujući čemu u najširoj javnosti dokazuju svoju otvorenost i demokratsku širinu.

Sukladno tomu, u ovom sam istraživanju krenula od hipoteze da bi Andrej Plenković kao HDZ-ov lider, trebao biti pozitivnije prikazan na portalu Večernjeg lista negoli u Jutarnjem listu, jer po tom načelu funkcioniraju mediji u stabilnim demokratskim sustavima. Prema istom svjetonazorskom predlošku Davor Bernardić trebao je biti bolje vrednovan u Jutarnjem listu negoli u Večernjem listu. Kvantitativna i kvalitativna analiza objavljena u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2017., utvrdila je kako Plenković u odnosu na Bernardića pozitivnije prikazan i u Jutarnjem listu, a bilo je i očekivano da će imati bolje rezultate i u njegovoj političkoj opciji sklonijem Večernjem listu. S druge strane, neočekivano je također da je Davor Bernardić, iako su i tu brojčano prevladali negativni tonovi, u boljem svjetlu prikazan u konzervativno usmjerenom Večernjem listu negoli u njemu politički bližem Jutarnjem listu. To dijelom može proizlaziti i iz činjenice da je Večernji list objavljivao više tekstova, mahom objektiviziranih vijesti i izvještaja, o samom Bernardiću, u kojima nije bilo vrijednosnih sudova o njegovim političkim dosezima.

Bernardića se u Jutarnjem listu, iako svjetonazorski bližem, najviše u negativnom smislu spominjalo u kontekstu „krize u oporbi”. I u Večernjem je listu najzastupljenija tema „kriza u oporbi”, ali ga se često spominjalo i u tekstovima na temu „afere Agrokor”. Također, u Večernjem listu istaknute su Bernardićeve izjave u kojima istupa sa zamjenicom „mi”, kako bi naglasio da ne govori u svoje ime, već u ime stranke. U Večernjem listu u priličnoj je mjeri prisutno i Bernardićevo kritiziranje vladajuće stranke, kao i korištenje uličnog žargona da bi stvorio dojam kako je i on „jedan od građana”. U Jutarnjem listu, za razliku od Večernjeg lista, možemo naći tekstove u kojima se spominje Bernardićevo nadimak „Bero”, koji je ciljano

korišten za potkopavanje njegovog ionako krhkog političkog autoriteta, kao i za potenciranje njegove navodne nezrelosti kao osobe. S druge strane, kod Plenkovića možemo primijetiti kako Jutarnji list podrugljivo koristi u svojim člancima slogan „vjerodostojno”, kojim je bila popraćena njegova izborna kampanja. U tekstovima ističu i Plenkovićevo narcisoidno izražavanje, koristeći zamjenicu „ja”, a također možemo pronaći tekstove u kojima je prekršio neka svoja obećanja.

Druga je hipoteza bila kako je većina članaka u oba medija informativnog sadržaja, što je i potvrđeno. U tome je Večernji list prednjačio, prema novinarskoj objektivnosti. Treća je hipoteza bila da će se obojica najviše spominjati u kontekstu lokalnih izbora, koji su održani u proljeće 2017. godine. Ova hipoteza nije potvrđena jer se Plenković najviše spominjao u kontekstu „afere Agrokor”, dok se Bernardić dobio najviše prostora u kontekstu „krize u oporbi”. Takav odabir dominantnih tema nije bio u njihovu interesu, a to je i pridonijelo da su obojica dobili više negativnih nego pozitivnih ocjena. Četvrta je hipoteza glasila je da će oba lista ponavljati neke fotografije tih političkih dužnosnika. Ovdje je utvrđeno kako Jutarnji list doista ponavlja znatni dio svojih fotografija, kojima nerijetko odašilju i određene političke komentare, dokazujući time i sklonost manipulacijama, dok Večernji list to u pravilu ne čini.

Posljednja, peta, hipoteza je bila kako će Andrej Plenković, koji je zbog niza osobnih razloga i objektivnih okolnosti imao prilike kvalitetnije i sustavnije pripremati se za političku karijeru, općenito biti pozitivnije prikazan u medijima negoli Davor Bernardić. To je metodom analize diskursa i utvrđeno, jer je Plenković u javnosti mnogo uvjerljiviji od Bernardića. Komunikacijski diskurs predsjednika SDP-a u svim je segmentima, dakle, slabiji od komunikacijskog diskursa HDZ-ova lidera, čiji su istupi sadržajno i vizualno temeljito osmišljeni. Iako svaki oporbeni čelnik, budući da ne odgovara za stanje u državi, ima šire mogućnosti stjecanja javne popularnosti, očito je da u Hrvatskoj to ne mora rezultirati takvom spoznajom. U konkretnom je slučaju svoj medijski prostor daleko bolje koristio Plenković kao nositelj izvršne vlasti, nerijetko i u situacijama kad se morao suočavati s temama koje mu nisu bile nimalo po mjeri.

Istraživanje je, sve u svemu, dokazalo da je iskazivanje osobnosti u medijskom prostoru političarima često i važnije od stečenih političkih pozicija, i stranačkih i državničkih. Iza svega navedenog i analiziranog može se zaključiti kako nijedan analizirani političar sudeći prema objavljenim tekstovima, ne može biti zadovoljan onim što se o njima piše, ali da u

tome ipak bolje prolazi Plenković. Naime, od ukupno 684 teksta u Jutarnjem i Večernjem listu u kojima se premijer spominje, 313 je uglavnom pozitivno intonirano, broj negativnih je 221, a neutralnih je 150. Nasuprot tome, o Bernardiću je od ukupno 268 objavljenih tekstova na oba portala samo 114 pozitivnih, dok je čak 127 negativnih, a 27 tekstova je neutralno. Zato možemo zaključiti kako je Bernardić daleko veći medijski gubitnik od Plenkovića, tim više što bi kao oporbeni lider mogao u javnosti lakše skupljati političke poene.

U Koprivnici, 27.9.2018.

Lijep pozdrav,

Paulina Mlinarić

6. Literatura

Knjige :

- [1] Vujić, Antun. *Hrvatska i ljevica*. Naklada Ljevak. Zagreb. 2014.
- [2] Duka, Zdenko. *Račan: Biografija*. Profil International. Zagreb. 2005.
- [3] Sanader, Ivo. *Detuđmanizacija*. Večernji list. Zagreb. 2017.
- [4] Kosor, Jadranka. *Dan nakon jučer*. Naklada Ljevak i Jadranka Kosor. Zagreb. 2017.
- [5] Lamza Posavec, Vesna. *Metode istraživanja u novinarstvu*. Fakultet političkih znanosti. Zagreb. 2006.
- [6] Pease, Allan. *Govor tijela*. AGM. Zagreb. 2007.

Časopisi :

- [1] Vučković, Milica. *Personalizacija politike u Hrvatskoj na prijevremenim parlamentarnim izborima 2016. godine*. Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Vol.7 No. 27 rujan 2016., str. 11-15
- [2] John, Wilson. *Politički diskurs*. Hrvatistika, Vol.6 No.6, prosinac 2012., str. 199-216

Internet izvori:

- [1] <http://haw.nsk.hr/publikacija/1187/jutarnji-hr>, dostupno 15. 7. 2018.
- [2] <http://haw.nsk.hr/publikacija/6/ve-ernji-hr> , dostupno 15. 7. 2018.
- [3] <https://www.biografija.com/andrej-plenkovic/>, dostupno 15. 8. 2018.
- [4] <https://www.vecernji.hr/vijesti/davor-bernardic-ima-je-siromasno-djetinjstvo-pa-je-vec-s-14-godina-radio-po-baustelama-1121506> , dostupno 15. 8. 2018.
- [5] <http://haw.nsk.hr/arhiva/vol2017/6/58028/www.vecernji.hr/hrvatska/najpozitivniji-politicar-je-plenkovic-na-drugom-mjestu-nitko-1147395.html> , dostupno 15. 7. 2018.
- [6] <http://haw.nsk.hr/arhiva/vol2017/6/58756/www.vecernji.hr/hrvatska/hdz-nakon-sedam-mjeseci-doživio-pad-potpore-sdp-u-krenulo-na-bolje-1158542.html>, dostupno 15. 7. 2018.
- [7] <http://haw.nsk.hr/arhiva/vol2017/6/59041/www.vecernji.hr/hrvatska/najveci-pad-hdz-a-od-pocetka-mandata-sdp-i-most-u-porastu-1161077.html>, dostupno 15. 7. 2018.
- [8] <https://www.vecernji.hr/vijesti/vecina-zeli-plenkovica-za-premijera-i-nove-izbore-1166723> , dostupno 15. 7. 2018.
- [9] <https://www.vecernji.hr/vijesti/hdz-30-8-sdp-24-1-76-hrvata-misli-da-idemo-u-krivom-smjeru-1167944> , dostupno 15. 7. 2018.

- [10] <http://haw.nsk.hr/arhiva/vol2017/6/68438/www.vecernji.hr/vijesti/hdz-sdp-zivi-zid-1212486.html> , dostupno 15. 7. 2018.
- [11] <http://haw.nsk.hr/arhiva/vol2017/6/57748/www.vecernji.hr/hrvatska/hdz-stabilan-na-celu-sdp-i-most-padaju-zivi-zid-iznenadenje-mjeseca-1144924.html>, dostupno 15. 7. 2018.
- [12] <http://haw.nsk.hr/arhiva/vol2017/6/58756/www.vecernji.hr/hrvatska/hdz-nakon-sedam-mjeseci-doživio-pad-potpore-sdp-u-krenulo-na-bolje-1158542.html>, dostupno 15. 7. 2018.
- [13] <https://www.vecernji.hr/vijesti/hdz-30-8-sdp-24-1-76-hrvata-misli-da-idemo-u-krivom-smjeru-1167944> , dostupno 15.7. 2018.
- [14] <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/kako-je-veliko-preslagivanje-u-vladi-utjecalo-na-rejting-stranaka-stiglo-novo-istrazivanje-biraci-nisu-kaznili-plenkovica-a-evo-kako-je-prosao-hns/6308141/> , dostupno 15. 7. 2018.
- [15] <http://haw.nsk.hr/arhiva/vol2017/6/68680/www.vecernji.hr/vijesti/sdp-u-slobodnom-padu-2018-zavrsavaju-s-najgorim-rejtingom-u-tri-godine-1216109.html>, dostupno 15. 7. 2018.
- [16] <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/pao-je-dogovor-napunit-cemo-trgovine-konzuma-u-vladi-zavrsio-jedan-od-kljucnih-sastanaka-ramljak-sad-sam-puno-veci-optimist-nego-ranije/5886000/> , dostupno 16. 7. 2018.
- [17] <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/umjesto-na-moru-zavrsio-u-remetincu-mladica-uhapsili-jer-je-na-facebooku-objavio-sadrzaj-koji-su-sluzbe-ocijenile-kao-ozbiljnu-prijetnju-plenkovicu/6256056/> , dostupno 16. 7. 2018.
- [18] <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/vruce-ljeto-u-kojem-je-hrvatska-izgubila-premijera-reformatora/6454693/> , dostupno 16. 7. 2018.
- [19] <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/biskup-kosic-u-javnom-pismu-napao-plenkovica-doveli-ste-citavu-hrvatsku-u-velike-teskoce-molim-se-za-vas-ali-me-bog-vise-ne-uslisuje/6239761/> , dostupno 16. 7. 2018.
- [20] <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/insajderski-izvjestaj-pozadina-ostavke-davora-ive-stiera-kako-su-se-i-zbog-cega-zapravo-udaljili-donedavno-najblizi-suradnici/6231141/> , dostupno 17. 7. 2018.
- [21] <https://www.vecernji.hr/vijesti/komemoracija-u-jasenovcu-bez-politickih-govora-plenkovic-položio-vijenac-pod-kamenim-cvijetom-1165100>, dostupno 17. 7. 2018.

- [22] [https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/odgada-se-primjena-poreza-na-nekretnine-
plenkovic-potvrdio-da-zasad-nema-nista-od-novog-nameta-koji-je-izazvao-buru-u-
hrvatskoj-javnosti/6446155/](https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/odgada-se-primjena-poreza-na-nekretnine-
plenkovic-potvrdio-da-zasad-nema-nista-od-novog-nameta-koji-je-izazvao-buru-u-
hrvatskoj-javnosti/6446155/) , dostupno 17. 7. 2018.
- [23] [https://www.vecernji.hr/vijesti/premier-plenkovic-stvaramo-povoljniju-situaciju-za-
mlade-u-kojoj-ce-se-lakse-odluciti-za-dijete-1152734](https://www.vecernji.hr/vijesti/premier-plenkovic-stvaramo-povoljniju-situaciju-za-
mlade-u-kojoj-ce-se-lakse-odluciti-za-dijete-1152734) , dostupno 17. 7. 2018.
- [24] [https://www.vecernji.hr/vijesti/andrej-plenkovic-jeste-li-vi-njegov-odvjetnik-ne-
zanima-me-sto-bernardic-kaze-1199241](https://www.vecernji.hr/vijesti/andrej-plenkovic-jeste-li-vi-njegov-odvjetnik-ne-
zanima-me-sto-bernardic-kaze-1199241), dostupno 17. 7. 2018.
- [25] [https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/plenkovic-vec-skuplja-potpise-za-novu-vecinu-
petrov-broji-zadnje-dane-na-celu-sabora-konfiguracija-nove-vecine-podrazumijeva-i-
novog-sefa-sabora/5968191/](https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/plenkovic-vec-skuplja-potpise-za-novu-vecinu-
petrov-broji-zadnje-dane-na-celu-sabora-konfiguracija-nove-vecine-podrazumijeva-i-
novog-sefa-sabora/5968191/) , dostupno 17. 7. 2018.
- [26] [https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/izvanredno-obracanje-premijera-plenkovica-
praljkov-cin-u-kojem-si-je-oduzeo-zivot-najvise-govori-o-moralnoj-nepravdi-prema-
sestorici-hrvata/6796059/](https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/izvanredno-obracanje-premijera-plenkovica-
praljkov-cin-u-kojem-si-je-oduzeo-zivot-najvise-govori-o-moralnoj-nepravdi-prema-
sestorici-hrvata/6796059/), dostupno 17. 7. 2018.
- [27] [https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/plenkovic-priznao-da-je-u-hdz-stigao-mail-o-
obiteljskom-nasilju-ne-znam-zasto-to-nije-doslo-do-mene-pozabavio-bih-se-time-
ranije/6612312/](https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/plenkovic-priznao-da-je-u-hdz-stigao-mail-o-
obiteljskom-nasilju-ne-znam-zasto-to-nije-doslo-do-mene-pozabavio-bih-se-time-
ranije/6612312/) , dostupno 17. 7. 2018.
- [28] [https://www.vecernji.hr/vijesti/dikic-plenkovicu-molim-vas-za-ispriku-u-saboru-gdje-
ste-iznijeli-neistine-o-meni-1148680](https://www.vecernji.hr/vijesti/dikic-plenkovicu-molim-vas-za-ispriku-u-saboru-gdje-
ste-iznijeli-neistine-o-meni-1148680) , dostupno 17. 7. 2018.
- [29] [https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/plenkovic-o-mostu-mogucoj-koaliciji-sa-sdp-
om-agrokoru-sto-vam-je-sporno-u-davanju-novca-dorh-u-za-istragu-nije-to-mijesanje-
u-rad-ustanova/6048799/](https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/plenkovic-o-mostu-mogucoj-koaliciji-sa-sdp-
om-agrokoru-sto-vam-je-sporno-u-davanju-novca-dorh-u-za-istragu-nije-to-mijesanje-
u-rad-ustanova/6048799/) , dostupno 17. 7. 2018.
- [30] [https://www.jutarnji.hr/komentari/spasavanje-barisica-dokaz-plenkoviceve-moci-ili-
slabosti-nastavlja-li-premier-karamarkovu-kulturnu-revoluciju-drugim-
sredstvima/5650591/](https://www.jutarnji.hr/komentari/spasavanje-barisica-dokaz-plenkoviceve-moci-ili-
slabosti-nastavlja-li-premier-karamarkovu-kulturnu-revoluciju-drugim-
sredstvima/5650591/) , dostupno 17. 7. 2018.
- [31] <https://www.vecernji.hr/vijesti/andrej-plenkovic-presuda-1212310> , dostupno 17. 7. 2018.
- [32] <https://www.vecernji.hr/vijesti/vrdoljak-plenkovic-hdz-hns-1214851> , dostupno 17. 7. 2018.
- [33] [https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/raskol-u-klubu-sdp-a-smjena-mrsica-prosla-
kroz-usicu-igle-ucinili-su-to-na-kukavicki-nacin-bez-moje-prisutnosti-bernardic-uvodi-
strahovladu/6315433/](https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/raskol-u-klubu-sdp-a-smjena-mrsica-prosla-
kroz-usicu-igle-ucinili-su-to-na-kukavicki-nacin-bez-moje-prisutnosti-bernardic-uvodi-
strahovladu/6315433/) , dostupno 18. 7. 2018.
- [34] [https://www.vecernji.hr/vijesti/u-brakorazvodnoj-pannici-hdz-i-most-ce-sami-
sudjelovati-1166352](https://www.vecernji.hr/vijesti/u-brakorazvodnoj-pannici-hdz-i-most-ce-sami-
sudjelovati-1166352) , dostupno 18. 7. 2018.

- [35] <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/bernardic-jedino-mi-mozemo-promijeniti-hrvatsku-kako-smo-reformirali-sdp-tako-cemo-reformirati-i-drzavu/6218571/> , dostupno 18. 7. 2018.
- [36] <https://www.vecernji.hr/vijesti/davor-bernardic-ovo-je-samo-dokaz-da-je-situacija-u-agrokoru-puno-teza-i-mutnija-1196434> , dostupno 18. 7. 2018.
- [37] <https://www.vecernji.hr/vijesti/davor-bernardic-hdz-direktno-omogucuje-trgovackim-centrima-da-daje-otkaze-radnicima-i-rusi-cijenu-rada-1150329> , dostupno 18.07.2018.
- [38] <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/dubinski-izvjestaj-iz-raskoljenog-sdp-a-ako-ovako-nastavimo-ceka-nas-jos-nizi-rejting-bero-se-bavi-nebitnim-temama-pogledajte-sto-je-sve-odsutio/6887835/> , dostupno 18. 7. 2018.
- [39] <https://www.vecernji.hr/premium/ante-ramljak-agrokor-ivica-todoric-intervju-davor-bernardic-1205482>, dostupno 18. 7. 2018.
- [40] <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/davor-bernardic-hns-je-osvojio-mandate-na-listi-sdp-a-nitko-ne-smije-trgovati-glasovima/6173336/>, dostupno 18. 7. 2018.
- [41] <https://www.vecernji.hr/vijesti/pogledajte-sva-u-jandrokovica-i-bulja-nemojte-ovdje-cendirati-to-vam-ne-ide-uz-vasu-muskost-1238900> , dostupno 18. 7. 2018.

7. Popis faksimila

Ilustracija 3.4. Presnimka kolumne Marka Biočine u Jutarnjem listu

Ilustracija 3.4. Presnimka izvještaja iz Jutarnjeg lista

Ilustracija 3.4. Presnimka kolumne Ive Puljić Šego u Večernjem listu

Ilustracija 3.4. Presnimka teksta o „ aferi Agrokor“ u Večernjem listu

Ilustracija 3.5. Presnimka teksta u Jutarnjem listu

Ilustracija 3.5. Presnimka teksta u Jutarnjem listu

Slika 3.5. Presnimka teksta u Večernjem listu

Slika 3.5. Presnimka komentara Petre Maretić Žonje u Večernjem listu

Ilustracija 3.6. Tipični Plenkovićev portret u Jutarnjem listu

Ilustracija 3.6. Plenkovićeve geste u Jutarnjem listu

Slika 3.6. Tipična Plenkovićeve fotografija u Večernjem listu

Presnimka 3.6. Plenkovićevo suzdržanije gestikuliranje u Večernjem listu

Presnimka 3.7. Bernardićeva fotografija iz Jutarnjeg lista koja se najčešće ponavlja

Presnimka 3.7. Sugeriranje Bernardićeve nesigurnosti na fotografijama u Jutarnjem listu

Presnimka 3.7. Bernardićeva tipična poza u Večernjem listu

Presnimka 3.7. Isticanje Bernardićeva nedostatka temperamenta u Večernjem listu

8. Popis tablica

Tablica 3.1. Popis autora koji su pisali o Andreju Plenkoviću i Davoru Bernardiću u Jutarnjem listu

Tablica 3.2. Popis autora koji su pisali o Andreju Plenkoviću i Davoru Bernardiću u Večernjem listu

Tablica 3.4. Teme u kojima se spominje Andrej Plenković u Jutarnjem listu i Večernjem listu

Tablica 3.5. Teme u kojima se spominje Davor Bernardić u Jutarnjem listu i Večernjem listu